

Petak, 12. april 2002.
Svedok Karolj Džon Drevenkijević
(Karol John Drewienkiewicz)

Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.00 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Gospodine Najs (Nice), mi ćemo danas da zasedamo do 13.00 ili nekoliko minuta duže. Ono šta ćemo da uradimo je sledeće: saslušaćemo svedočenje tokom sat i petnaest minuta, nakon toga ćemo u 10.15 da imamo pauzu koja će da traje 15 minuta, zatim sledećih otprilike sat i petnaest minuta će da bude svedočenje pa ćemo da imamo drugu pauzu u trajanju od 15 minuta.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U dokumentu svedoka, mi se nalazimo na stranici 32, pasus 219, tabulator 42 u bajnderu. Molim da se bajnder stavi ispred svedoka. Mislim da se ne nalazi ispred njega. Mislim da je ovo zapis razgovora između vas i generala Lončara.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da. Ovo je zapis onoga šta je bilo rečeno kada smo obojica izašli iz dvorišta, videvši šta se tamo nalazilo i nakon toga se pojavila potreba da se ukratko obavesti štampa, što smo general Lončar i ja učinili zajedno. I ovo je beleška koju je načinio jedan od mojih oficira, koja je odmah bila zapisana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste u ovoj izjavi izrazili gledište, kao što to možemo da vidimo na drugoj stranici ove beleške ako se

postavi na grafoskop, general Lončar je izražavao zabrinutost kao u pogledu Račka (Recak), dok ste vi zauzeli stav da nećete da pominjete Račak.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Ja sam bio veoma svestan da iako su postojale neke sličnosti, takođe su postojale i neke veoma suštinske razlike i to nikome nije moglo da pomogne ako bi ovaj događaj počeo da se poredi sa Račkom, koji je već postao opšte poznat sam po sebi. Tako da je jedna od stvari koje sam ja želeo da učinim bila da pokušam da ne dovedem do toga da situacija dalje eskalira. Ipak, ja sam bio ekstremno zainteresovan da se sprovede pravilna istraga o ovom događaju zbog toga što, iako su postojale razlike, to svakako nije bio otvoren i zatvoren slučaj, koliko sam to ja mogao da vidim. Samo četvorica poginulih su zapravo bili u sličnim uniformama kakve su pobunjenici nosili, što će reći, četvorica od 25. Samo 12 komada oružja je bilo tamo i procenat ljudi koji je odgovarao na vatru, odnosno od 25 mrtvih bez i jednog ranjenog na jednoj strani i sa jednim poginulim na drugoj, učinilo mi se veoma značajnim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na prvoj stranici, mi vidimo iz vaše zabeleške kako general Lončar tokom kratkog obraćanja medijima tvrdi, kao što je i bilo, da su svi oni bili naoružani i da za ove teroriste u civilu, u odnosu na njihovu odeću mi ne možemo da kažemo da oni nisu koristili oružje.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je to bilo juče pomenuto, ovaj incident, sumoran kao što to samo može da bude, bio je neka-ko izgubljen u događajima koji su sledili. Da li bi to, otprilike, bilo tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Mi smo se nadali da finski forenzički tim koji je bio određen da izvrši istragu nad telima iz Račka može da bude uveren da ostane i obavi ovde istragu. Ovo se pokazalo da nije bilo slučaj i oni su se povukli samo jedan dan nakon ovog događaja, tako da to nije bilo moguće. Šta više, sledećeg dana mi smo počeli da primamo članove Kontakt grupe

(Contact Group) koji su dolazili da razmotre posledice Račka i dok sam ja obavestavao o ovom incidentu različite ljude koji su dolazili, kao što vi kažete, on je bio progutan i nikada nije bio u potpunosti isteran do kraja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Narednih nekoliko pasusa, odnosno do kraja dokumenta na koji se vi pozivate, selektivno ću prići pasusima. Ako biste bili ljubazni da me pratite.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U pasusu 221 koji se odnosi na 16. mart i susret u prištinskoj kasarni...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste očekivali nove ljude za vezu sa MUP-om, poslednji red ovog pasusa, zapravo deo ovog susreta.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Mi smo odvedeni u kasarnu i upoznati smo sa određenim brojem novih oficira za vezu, velikim brojem oficira za vezu i ovo je ličilo na promenu svih praksi koje su bile razvijene tokom prethodnog meseca. Mi smo svakako očekivali, otprilike, podjednak broj oficira za vezu i sa policijom i sa vojskom. Tokom ovog događaja oni su svi bili vojni oficiri za vezu, što me je donekle iznenadilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I to je nagoveštavalo promenu...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Od...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: ... naglašavanja važnosti.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Ja sam dobio utisak da je od tog trenutka vojska preuzela vođstvo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U pasusu 222, u otprilike isto vreme u periodu od jednog dana ili tako nešto, vi ste bili predstavljeni generalu Brankoviću koji je bio u službi, koji je trebao da bude zamena za penzionisanog generala Lončara. Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. I opet, ja sam imao veoma čvrst utisak da različite osobe sa različitim odnosom prema nama treba da budu predstavljene i da je general Lončar trebalo da bude zamenjen sa nekim koji bi, takav sam utisak ja stekao, bio mnogo tvrdokorniji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paus 224. Evakuacija je započela ili se odigrala 20. marta, iako je ona bila žalosno nekompletna što se tiče evakuacije kompjuterskih hard diskova koji su sadržavali liste personala.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Svaka kancelarija je posedovala kompjuter. Sva područja za koje sam ja bio odgovoran su sklanjala hard diskove i osiguravala da ništa ne zaostane što bi moglo da identifikuje pojedince koji su bili naši civilni uposlenici. Na žalost, naš administrativni odsek je, koliko sam ja to razumeo, zanemario da to učini i lista naših zaposlenih civila je bila tamo ostavljena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, Sandra Mičel (Sandra Mitchell) je osoba koja je u mogućnosti da Pretresnom veću najviše pomogne oko pripreme štampanih OEBS-ovih (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) izveštaja i ona je, takođe, osoba koja će da bude u stanju da se pozabavi sa mogućim posledicama ovog previda.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paus 226. Vratimo se sada na trenutak unazad kako bismo pokrili stvari koje nisu u apsolutnoj vezi sa ovim. Da li su vaši razgovori sa pukovnikom Koturom tokom februara doveli do određenih implikacija ili zaključaka?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Radilo se zapravo o mešavini mojih razgovora sa pukovnikom Koturom i, takođe, mojih razgovora sa Ričardom Caglinskim (Richard Ciaglinski). Ali među nama, ja pretpostavljam da će on da se pojavi pred ovim Sudom, mi smo stekli veoma čvrst utisak da je u toku planiranje

velike ofanzive Vojske Jugoslavije protiv OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) širom Kosova i da je ovo planirano da započne u trenutku kada Kosovska verifikaciona misija (OSCE Kosovo Verification Mission) napusti teren. Ja moram da objasnim da je jedna od stvari koja nam je bila sasvim jasna bila ta, da ukoliko nasilje dostigne izvestan nivo, ukoliko naraste iznad izvesnog nivoa, da ćemo mi morati da povučemo Kosovsku verifikacionu misiju i to ne samo zato jer su zemlje članice OEBS-a bile zabrinute za sigurnost svojih ljudi. Prema tome, postojao je jedan nivo nasilja iznad koga OEBS nije bio spreman da deluje sa jednom nenaoružanom misijom. I, naravno, kada su naši ljudi počeli da bivaju ranjavani, to je postao predmet ozbiljne zabrinutosti i stoga je plan za evakuaciju bio nešto šta smo uvek imali na raspolaganju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada, paragraf 227 sadrži vaše poglede o temama koje su, naravno, konačni za ovo Pretresno veće i mogu da budu predmet drugačijih mišljenja od strane drugih. Međutim, zamoliću vas da vi nešto kažete, ne samo zato jer bi optuženi želeo da kažete nešto o tome. Vi ste retrospektivno sagledali vaša iskustva da vidite da li je bilo nekih indikacija, ako je bilo nekih, o "master planu", planu za proterivanje stanovništva.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I koje bi bilo vaše mišljenje, na kraju, o tome?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Moje mišljenje je bilo da do momenta kada smo se mi odvezli, kada smo napustili Kosovo 20. marta, ja nisam naišao ni na jedan nagoveštaj da je postojao plan da se protera civilno stanovništvo. Bilo mi je sasvim jasno da je postojao plan da se obračunaju sa Oslobođilačkom vojskom Kosova koji je uključivao dovođenje pojačanja za jugoslovensku vojsku i to pojačanje je počelo da dolazi pre nego što smo mi otišli. Međutim, ja lično nisam video nikakve dokaze o tome da je postojao plan za proterivanje civilnog stanovništva do 20. marta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da to malo rasvetlimo. Ja mislim da je vaš stav bio da je transport autobusima i vozovima mogao na brzinu da se organizuje.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, tako je. Nešto malo kasnije Priština (Prishtine) je bila ispražnjena, njeni su stanovnici na silu odvezeni vozom i tu se radilo, jednostavno, o upotrebi jednog voza koji je išao od Prištine do granice i natrag, sa onoliko vagona koliko se praktično moglo sastaviti u kompoziciju. Čak ni u Engleskoj (England) to nije moglo tako brzo da se organizuje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim na još jednu stvar koju ste imali na umu. Samo trenutak, razlog zbog kog sam se zaustavio, generala, je problem sa prevodom i ako vi budete nastavljali jer mislite da ja čekam na vas, nećemo nikuda da stignemo. Ne radi se o vašoj greški, nego o mojoj. Dakle, dozvolite mi da sada završim moje pitanje i vi možete dodati ono šta ste želeli da kažete u odgovoru. Dakle, drugu stvar koju ste vi imali na umu je činjenica da u prvim izveštajima o masovnim ubistvima koje ste dobili preko satelitskog telefona, nije bilo indikacija o prethodnom planiranju onoga šta ste bili u mogućnosti da vidite sa distance.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je tačno. Mi smo ostali u kontaktu. Naši oficiri za vezu koji su bili određeni da rade sa OVK ostali su u kontaktu sa OVK, nakon što smo se mi evakuisali. Preko njih smo mi ostvarili prve kontakte i na taj način smo dobili prve izveštaje tokom 24. marta. U tom trenutku mi smo, naravno, već bili u Makedoniji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo sada na 228. Drugi predmet. Naravno, Pretresno veće će da čuje i druge dokaze o tim predmetima, međutim, interesuje me vaš pogled na vreme, mislim na dolazak izbeglica i koji je vaš pogled na brojke koje je izneo UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: UNHCR je dao više izjava u kojima je rekao, otprilike, da su kao rezultat tih akcija 10.000 ljudi postali izbeglice i raseljeni unutar teritorije. To je možda broj koji je napustio svoje mesto stanovanja, međutim činjenica da su selja-

ni u obližnjim mestima obično pružali utočište ljudima iz susednih sela, koji su napustili svoje kuće, znači da je u suštini bilo veoma teško da se pronađe tih 10.000 ljudi i da se utvrdi da je 10.000 ljudi napustilo svoje kuće. Mi smo, naravno, išli unaokolo tražeći ih i, naravno, mi smo imali veliki broj ljudi na terenu koji su pokušavali da pronađu velike grupe ljudi u brdima, međutim ustanovili smo da je veoma teško da se pronađu ti ljudi. Zato naše procene nisu bile onoliko velike kao što su bile procene koje je obelodanio UNHCR u to vreme. Dakle, da ponovim, govorim o vremenu pre evakuacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste se manje-više obično priklanjali UNHCR-u kada je bilo potrebno, da se, na neki način, pomire utisci i statistika.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, mi smo tamo bili da pružamo međusobno podršku, a ne da međusobno otežavamo život jedni drugima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 229. Vaša beleška vezana za mišljenje koje je izneo Kotur o tome da kosovski Albanci ne znaju čak ni kako da pokopaju svoje mrtve.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, to je jedna od dve izjave za koju se sećam da mi je Kotur izneo, tokom onog dana koji smo proveli u obilasku pogranične zone. Kada smo izlazili iz jednog albanskog sela, prošli smo pokraj njihovog groblja. To je groblje bilo smešteno među drvećem i on je rekao: "Pogledaj. Pogledaj ovo, pa oni čak ni svoje mrtve ne mogu dostojno da zakopaju". Zatim je nekoliko minuta kasnije rekao: "Morate da shvatite da se radi o veoma primitivnim ljudima" i ja sam mu rekao da se sa tim ozbiljno ne slažem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dozvolite mi da vas ovde prekinem. Da li je takav stav imao samo Kotur ili ne?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Moje je mišljenje da su takav stav delili ljudi sa kojima sam ja imao kontakte u jugoslovenskom establišmentu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo dalje na sledeći dokazni predmet, tabulator 43, referenca 2.802, paragraf 230. Ovaj dokument, ovo je jedan dokument OEBS-a na engleskom koji je sačinio Caglin-ski i tu su zabeleženi izveštaji o rasporedu snaga uz granicu sa Albanijom (Albania). Da li je to značajno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Taj izveštaj je sačinjen dok su pregovori u Rambujeu (Rambouillet) bili u toku i on je nastao kao rezultat zahteva iz Rambujea da dobiju jedno mišljenje sa terena o tome kakva je bezbednosna situacija i kakva bi situacija mogla da bude na granici između Kosova i Albanije. Naime, u toj fazi pregovora u Rambujeu govorilo se o povlačenju jugoslovenskih policijskih i bezbednosnih snaga unutar Kosova, osim iz pogranične zone bezbednosti. Budući da se tada o tome razgovaralo u Rambujeu, trebalo je pretpostaviti broj bezbednosnog osoblja kojem bi bilo dozvoljeno da ostanu u tom pograničnom području. Kao rezultat mog iskustva na granici sa pukovnikom Koturom ranije i procena koju smo napravili u Kosovskoj verifikacionoj misiji, kao i rezultat diskusija koje su usledile kasnije sa pukovnikom Koturom i generalom Lončarom, mi smo sastavili ovaj izveštaj u kom iznosimo činjenice onako kako smo ih mi videli i ono šta smo mi smatrali kolike bi snage bile potrebne da se osigura ta granica. I, naravno, trebalo je da se uzme u obzir i činjenica da jugoslovenska vojska nije imala opremu za noćno osmatranje, alarme za nepoželjne upade i sve druge savremene stvari koje su na raspolaganju na drugom mestu. Prema tome, zaključak je bio da je bio potreban veliki broj ljudi i to nije bio broj do koga smo došli i predložili. Broj do koga smo došli zapravo je bio mnogo veći od broja o kom se razgovaralo u Rambujeu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Mislim da sledećih nekoliko paragrafa možemo da pređemo tako da na pitanja odgovarate samo sa "da" ili "ne" da uštedimo neko vreme. 231, da li je područje oko Glogovca (Glogovc) i područje oko Fabrike akumulatora u Mitrovici (Mitrovica) bilo prvo područje gde Kosovska verifikaciona misija nikada nije puštena, jer ste za oba mesta sumnjali da su tamo možda tajne paravojne baze?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, mi smo tamo pokušali da odemo i nismo to mogli da uradimo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeće, 223. Izvinjavam se, 233. Vi ste već govorili o tome kako se razvijalo vaše mišljenje o tome kako funkcioniše lanac komandovanja za MUP i za Vojsku Jugoslavije. Da li su bili razvojeni ili su bili povezani i da li vi smatrate potrebnim da tu treba nešto da se doda?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Mislim da ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Iako ste na 234 istakli da su lanci komandovanja bili "povezaniji nego što smo to mislili"? Da li se to odnosi na incident u Rogovu (Rogove) i kako to povezujete sa onim šta ste videli u Račku?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: U Račku mi je sinulo da ako razmestite policiju u neko selo u vozilima i peške, dok jugoslovenska vojska teškim naoružanjem pokriva okolne uzvisine oko sela, onda mora da postoji tesna koordinacija između ljudi koji upravljaju sa te dve aktivnosti. I ja sam tada shvatio da to može da se uradi samo ukoliko postoji, u najmanju ruku, neki zajednički komandni centar u kom se izveštaji preko radio veza iz policijskih i vojnih jedinica slivaju na jedno mesto. Inače ta stvar nije mogla da se obavi, a da nije postojao veliki rizik da pogodite nekog od vaših ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Vi ste takođe u vaše mišljenje uključili da što se Rogova tiče, da se Lončar nalazio u policijskom lancu komandovanja. Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, tačno je. Policajci u Rogovu su dve nedelje nakon Račka odgovarali Lončaru i tražili od njega uputstva i on im je davao ta uputstva koja su oni sprovodili dalje. Ja sam to video, ne tako što sam razumeo jezik kojim oni govore, već tako što sam video šta se dešava i sasvim je jasno kad neko nekome priđe i traži uputstva i dobije ta uputstva od strane nadređenog i onda ih sprovede. To nije kao kada se vi suočite sa razgovorom koji se obavlja tokom obične konverzacije. Bila je

atmosfera komandovanja oko Lončara kad je on bio u Rogovu, podjednako i sa ljudima iz vojske i sa ljudima iz policije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 240 govori nešto o tome ko je učestvovao u pregovorima u vezi talaca.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, svakako. Ja sam razgovarao sa Lončarom telefonom i uspeo sam odmah da dobijem odgovor. On mi nije rekao "moram kasnije da vas nazovem da vam to kažem" nego je rekao, "da, u redu, učinićemo to".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 241. Tu objašnjavate kako su u prvih nekoliko dana februara 1999. godine VJ zajedno sa MUP-om odgovarala na onaj način na koji su to radili u decembru i januaru, ali kada to kažete, od sredine januara, oni bi obično ostavljali neke snage na terenu, a, otprilike jednu jedinicu veličine voda. I kako je vreme proticalo, koliko su, prema vašoj proceni, do 3. marta oni na terenu imali četa?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Do tog trenutka oni su na terenu uspeali da ostave otprilike broj jednak broju od 15 četa, što bi značilo 2.000 ljudi koji se nalaze van kasarni. Prema tome, radilo se o faktoru pet puta većem, jer je po dogovoru trebalo da bude 400 ljudi, odnosno tri čete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo sada na paragraf 242, tabulator 44. To je pismo koje ste vi uputili generalu Lončaru i u kom ga upozoravate. Prvi paragraf govori o velikom broju pljački privatnih kuća, a zatim navodite neke konkretne primere.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. To je bio nastavak jednog ranijeg razgovora sa generalom Lončarom kada sam mu skrenuo pažnju da smo videli znakove pljačke. On je rekao "morate da mi date tačne primere". Onda sam mu rekao: "U redu, daću vam" i ovaj dokument je bio rezultat toga. Kao što vidite, ovde se nalaze konkretna mesta i konkretna vremena. Prema tome, moralo je da bude sasvim moguće da se ustanovi koje su se jedinice nalazile na tim mestima. Međutim, mi ni u jednom trenutku nismo dobili nikakvo objašnjenje toga, niti se bilo ko time pozabavio i, koliko

ja znam, nikakva disciplinska akcija nikada nije bila preduzeta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da je u martu KVM postala sve-sna produžetka vojnog roka. Rezultat toga je, svakako, aritmetičkim jezikom rečeno, da je očigledno da su ovi vojni obveznici ostajali pre na Kosovu nego što su bili raspoređivani na druga mesta?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Tačno. Uvek se podrazumeva da će doći do rotacije vojnih obveznika, da će oni koji su odslužili potpuni rok svoje službe da budu otpušteni i da će novi broj vojnih obveznika doći, tako da, po svemu, konačni broj ostaje isti. U sled dovođenja novih obveznika, ali ujedno i zadržavanjem i starih, očigledno je da se broj penje do nekoliko hiljada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 45. Tužilaštvo je to označilo brojem 2.697. Ovom prilikom, ako su sudski papiri jednaki sa mojim, imamo deklaraciju koja može da se pronađe na prvoj strani. Jučerašnja pitanja sudije Kvona (Kwon) su, takođe, aktuelna. Ja čekam na prevod ovog lista papira kako bi se bolje pozabavio sa problemima ovog dokumenta, ali pozabavimo se ovim tabulatorom 45. Mislim da je ovaj dokument rutinsko naređenje, datiran 15. marta ili specijalno rutinsko naređenje.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Mislim da se radi o 5. martu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 5. martu. Ovaj dokument, ja mislim da vi niste videli do nedavno.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete da nam kažete o čemu se radi?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Radi se, dakle, o posebnom redovnom naređenju jedinicima Prištinskog korpusa koje su bile zadužene za pograničnu bezbednost i ovde imamo potpis komandanta korpusa koji, kao što je bilo rečeno, ja nisam video pre marta 2002. godine. Ali tu piše, pokušajmo da pronađemo gde to piše...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je, mislim, na kraju drugog paragrafa zar ne, počinje sa "Ako..."

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Pronašao sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: "Situacija tako nalaže"...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Malo spustite. Tako, da. "Ako vojna i bezbednosna situacija tako nalaže, Prištinski korpus će da zatraži pojačanje i da izvrši svaki zadatak koji se pred njega postavi". Dakle ta izjava da će Prištinski korpus dobiti pojačanje ukazuje na to da se planira kršenje sporazuma Nojman - Klark (Naumann-Clark) od 25. oktobra 1998. godine, gde stoji da će se te snage vratiti na nivo na kome su bili u februaru 1998. godine i da će na tom nivou i ostati. Dakle, u ovom momentu, što je dve nedelje pre naše evakuacije, komandant korpusa je već svojim vojnicima izjavio da su spremni da dovedu dodatne trupe, što, po mom mišljenju, ukazuje na to da je postojao plan da se dovedu značajna pojačanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada da pređemo na kraj ovog sledećeg paragrafa. Radi se o produženju vojne obaveze, ja mislim na 30 dana. Da li je bilo tako?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, u to vreme je bilo, da. Tu stoji da je razlog za produženje vojnog roka koji se odnosi na generaciju regruta koja je bila primljena proteklog marta, da je to bilo shvaćeno kao pravo i kao takvo je bilo prihvaćeno. To je jasno bio stav komandanta korpusa. To mišljenje verovatno nisu delili svi vojni obveznici.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je u to vreme KVM postala svesna toga da se neke dodatne jedinice dopremaju na Kosovo?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. KVM je 16. marta izvestila da je jedinica opremljena drugačijim tenkom, tenkom T72, stigala železnicom na Kosovo. Bilo je veoma jednostavno da se uoči da je svaka tenkovska jedinica na Kosovu do tada bila opremljena tenkovima tipa T55, koji je poprilično različit i zaista se izgledom razlikuje. Na neki način da mu je profil drugačiji i to je

prilično jednostavno da se razlikuje. To je bio jedan od predmeta na koji smo utrošili dosta vremena učeći kada smo bili mladi. A zapravo, čovek koji je to video je bio Ričard Caglinski, koji je konkretno video dolazak te jedinice, pa, prema tome, on može nešto više da kaže o tome.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo da preskočimo dokumenta iz tabulatora 46, zato što se, zapravo, radi se o duplikatu dokumenta dva tabulatora pre, mislim, pa možemo da pređemo odmah na tabulator 47. Molim poslužitelja da samo na kratko stavi original na grafoskop, pre nego što pređemo na englesku verziju. Ovo je naređenje izdato za napad sredinom februara, konkretno 13. februara, kada su se vodili pregovori u Rambujeu. Vaš komentar vezan za ovo?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ovo nisam video pre, odnosno do pre mesec dana. Koliko mi se čini, radi se o jednom naređenju za operaciju jugoslovenske vojske izdatom i datiranom 13. februara, dakle u vreme dok su se vodili pregovori u Rambujeu, gde stoji da snage SRJ i dalje vode ofanzivne aktivnosti na području oko Mitrovice i, kao što vidite, neke snage, udružene sa PJP Kosovske Mitrovice su trebale da razbiju terorističke snage u jednoj dinamičnoj operaciji i kasnije nastave akcije na Bajgori (Bajgore), sledeći osovinu selo Kovačica (Kovacice) - Gornja Lapaštica (Llapashtice e Eperme). To je široko područje. To nije bilo pokretanje akcije na malom području, na jednoj lokaciji zato što imate dobre obavestajne podatke. Radi se sigurno o području koje je kvadrature od 20 kilometara sa 20 kilometara, što ukazuje na to da se radilo o pristupu "pretraži i uništi teroriste", pre nego o jednom fokusiranom napadu na određene ciljeve.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Paragraf 6 ima jedno karakteristično obeležje, koliko mi se čini. Dakle, zabranjuje se pripadnicima jedinica...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, to je nešto malo niže, pri samom dnu. Dakle, tu stoji da organi bezbednosti moraju u prvom redu da se angažuju na kontraobaveštajnoj zaštiti jedinica

inspekcijom bezbednosnih mera u zoni borbenih operacija i sprečavanju krađe imovine i proveri teritorije. Dakle, ovde se pojavljuje da su bila izdavana naređenja sa ciljem da se spreči svaka pljačka imovine, ali ja nisam znao da je ovakvo naređenje bilo izdato, zato što to, u svakom slučaju, nije odražavalo stvarno stanje na terenu, zato što smo mi videli da su snage bezbednosti, nakon što bi preuzele određena područja, nastavile da pljačkaju kuće na tim područjima koja bi prethodno osigurali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde imamo naređenje da se zabrani ulazak medija, predstavnika medija na području vojnih operacija. Kako se to odražavalo, kako je to moglo da se upoređi sa stvarnim stanjem, odnosno sa sporazumom koji ste vi postigli? To je na istoj strani, četvrtoj, dakle iznad paragrafa 7?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Izvinite... Našao sam, ovde je. Da, ovde imamo naređenje da se spreči svaki pokušaj medija, humanitarnih i drugih organizacija da uđu u zonu borbenih dejstava i u tu svrhu da se to spreči, bile su angažovane snage MUP-a na kontrolnim tačkama. Kako ja to tumačim, policijske snage su trebale da postavljaju kontrolne tačke, kontrolne punktove koji bi trebali da sprečavaju kako predstavnike medija, tako i nas, da uđemo u zonu borbenih dejstava. I što se tiče KVM, to je bilo zaista pravo kršenje dogovora koji je bio postignut i koji je nama obezbeđivao punu slobodu kretanja na Kosovu, kako bismo mogli da evidentiramo šta se tamo događalo. Dakle, do ovog nivoa, postojala je svesna odluka da nas spreče da uđemo na područja gde se vrše borbeni dejstva.

TUŽILAC NAJS: U redu. Preći ćemo na sledeći dokazni predmet.

SUDIJA KVON: Generale, molim vas, da li biste mogli da prokomentarišete drugi paragraf na toj istoj stranici?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Da li onaj koji kaže: "Tokom podrške, povući civilno stanovništvo iz zone borbenih dejstava, kako bi se

pobrinuli da ih teroristi ne upotrebe kao žive štitove tokom povlačenja"?

SUDIJA KVON: Da, molim vas.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Rekao bih da nisam video nikakav pokušaj, niti sam ikada čuo za ijedan pokušaj da se povuče civilno stanovništvo sa ciljem kako bi se ono zaštitilo. Upravo suprotno. Zapravo, ja sam video veoma malo pokušaja da se odvoje oni koji su bili borci od onih koji to nisu bili.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Juče ste s vremena na vreme govorili o tome kako su stavovi KVM omekšali iskustvom na terenu, tako da je ono šta ste početka nazivali ozbiljnom situacijom, ubrzo bivalo opisano kao normalna ili kao miran dan, zbog toga što vaša tolerancija, kakva je bila, ona se menjala, odnosno vaš nivo tolerancije se promenio. Mislim na dokument tabulator 48 kojim ćemo da se pozabavimo, ja se nadam ukratko, a koji pokazuje upravo nešto slično tome. Nije li tako? To je izveštaj iz Prizrena (Prizren) od 15. februara, koji mislim da na prvoj stranici, ispod sažetka, opisuje jedan miran dan?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, miran dan sa ograničenim aktivnostima MUP-a, Vojske Jugoslavije i OVK.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada se pogleda sadržaj ovog dokumenta, a ne moramo da idemo u detalje, po prvobitnim standardima, da li bi se takav dan mogao nazvati mirnim danom?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ne, to je bio zapravo poprilično izuzetan dan posebno za kraj novembra, početak decembra, ili mislim čak i za početak januara. To bi se smatralo zapravo vrhuncem nasilja. I mi smo svakako bili bezosećajni u tom momentu, tako da reč "miran" u februaru nije značila isto ono šta bi "miran" značilo u decembru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Tabulator 49 dnevni izveštaj za 20. i 21. februar. Pregovori u Rambujeu još uvek traju. Sada možemo da vidimo jedan pasus u kome stoji "da su članovi Verifikacione misije bili napadnuti od strane policajca". Kakav je vaš zaključak? Šta vi možete iz ovoga da vidite?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Zaključak je bio da se stav prema KVM od strane Vojske Jugoslavije i MUP-a promenio i po svemu sudeći se promenio zvanično. Sasvim određeno, imali smo slučaj da su dva verifikatora napadnuta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim poslužitelja da krene stranu 2, paragraf 4.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ovde stoji da su policajci izveli jedan težak napad, odnosno srpski policajci su izvršili težak napad na dva pripadnika međunarodnog osoblja na području južno od Prištine 21. februara. To je bila situacija gde se jedno vozilo nalazilo parkirano pored puta i odatle su ljudi gledali šta se događa. Policajci su izašli iz vozila uputili se prema verifikatorima, a jedan od njih je navukao balaklavu kako ne bi mogao da bude identifikovan, i oni su uperili oružje na moje verifikatore koji su nakon toga i fizički bili napadnuti. Mislim da je to bilo prvi put da se tako nešto dogodilo od strane uniformisanih policajaca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Tabulator 50. To je dokument Tužilaštva 1.696. To je dnevni izveštaj. Imate li neki komentar na ovo?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Radi se o jednom incidentu do kog je došlo jugoistočno od Mitrovice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prva strana. Mislim da je to na dnu.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, kod Mitrovice došlo je do ubistva u selu u kome su živeli Srbi i kosovski Albanci. Izgleda da je to počelo kao jedna kućna svađa, porodična svađa, ali je onda postalo još ozbiljnije. U to su se upleli i OVK i srpske snage bezbednosti. U sredini toga, kada se situacija smirila, odnosno kada je pucnjava utihnula, nakon toga su došli predstavnici medija

kako bi intervjuisali različite ljude i nakon toga je ponovo započela pucnjava, što je značilo da smo se našli u situaciji u kojoj su se novinari sakrivali u nekim barama, dok se iznad njihovih glava pucalo. Jedan od njih je bio lakše ranjen i zatim nam je bilo potrebno, otprilike, oko dva sata da sve smirimo i izvučemo predstavnike medija. Ali ja mislim da je stvarna implikacija toga bila ta što se desio još jedan incident do kog je došlo usred pregovora u Rambujeu gde ni jedna strana nije pokazivala suzdržavanje. Obe strane su sebi dozvoljavale da se uvuku u ove debate koje su dovodile do incidenata i ni jedna strana nije pokušavala da ih napusti zbog značaja pregovora koji su se odigrali u Rambujeu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Tabulator 51. Dokument Tužilaštva 1.697, to je samo da kompletiramo sliku. Ja ne mislim da biste vi želeli da dodate bilo kakav komentar oko toga, ali ovo je, ako za kratko pogledamo na original na našem grafoskopu, ovo je izveštaj MUP-a o tom incidentu. Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je tačno, da. To je samo druga strana, druga verzija istog dokumenta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovde je zbog upotpunjavanja.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo sada da pređemo na tabulator 52. Mi smo sada stigli, dakle, do kraja pregovora u Rambujeu, 26. februara. I ovaj dokument sa vaše strane, dakle, ukazuje, na prvoj stranici, na zlostavljanje 13 osoba. Mi to možemo da vidimo pod pod tačkom 1B, zlostavljanje međunarodnog osoblja i osam pripadnika lokalnog stanovništva koji su bili zadržani na makedonskoj granici od strane vlasti SRJ. Kako je na ovo gledano?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To se smatralo kao veoma ozbiljno kršenje diplomatskog statusa Kosovske verifikacione misije. Svaki put kada je vozilo prelazilo granicu u Bivšu Jugoslovensku Republiku Makedoniju, dolazilo je do velikih kašnjenja i zadržavanja i takođe smo morali da otvaramo automobile i da pokazujemo sadržaj vozila koja su pretresana, što je uvek bilo odbijano

zbog našeg diplomatskog statusa. U ovom slučaju, od prvog vozila koje je stiglo bilo je zatraženo da otvore prtljažnik zbog inspekcije. I ljudi u tom automobilu su to odbili i od tog trenutka od svakog vozila koje je dolazilo, isto je traženo, te je situacija postala prilično preteća. Na kraju jedini način da se situacija razreši bio je da je načelnik misije lično došao do granice, ja sam otvorio prtljažnik vozila u nameri da obezbedim oslobađanje svojih verifikatora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 53, dokument Tužilaštva, referenca 2.804. Mislim da to nije dokument. Ja ne znam šta biste vi određeno želeli da izvučete iz njega osim da kažete da je to odraz stanja stvari u to vreme i da je on ovde kako bi se stvari zaokružile. Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokument reference za vašu evidenciju. Tabulator 54, dokument Tužilaštva, referenca 2.805, radi se o jednoj beleški sa sastanka od 10. marta. Možete li da nam nešto kažete o tome?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Opet se radi o dokumentu koji pokazuje kako smo razmišljali u to vreme. Tu se govori o mogućnosti rascepa u strukturi OVK, koja nas je u to vreme svakako zanimala. To je jedan od dokumenata koji su nastali, koji je napravio jedan od oficira za vezu, a koji je stalno kontaktirao sa OVK.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pređimo sada na paragraf 256 vašeg izveštaja. Radilo se o nekim operacijama u tom periodu u Kačaniku (Kacanik) i Vučitrnu (Vushtrri) o kome ste vi stvorili određene stavove, ja mislim.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ta dva područja o kojima se radilo, bila su područja odgovornosti dve različite brigade i moja procena je bila da je moralo da se radi o operaciji koja je planirana na nivou iznad lokalnog i to najmanje na nivou korpusa iz Prištine. U tom momentu definitivno je prevladavao osećaj, vrlo definitivno osećaj da se radi o jednom ofanzivnom stavu od strane

MUP-a i Vojske Jugoslavije koji se održavao na način na koji su oni vodili svoje operacije. Oni su imali određenu proceduru postupaka po kojima bi se područje odvojilo od strane policije, oni bi postavili kontrolne punktove na mesta gde putevi ulaze u područje, a nakon toga bi snage MUP-a zajedno sa Vojskom Jugoslavije počistile to područje unutar kordona. Stoga je bilo teško da se prođe kroz taj kordon i da se uđe na to područje. Iako smo jednom prilikom to učinili, mi smo se tu zapravo više rukovodili onim dimom koji se video da se vije iz sela gde su operacije bile u toku, a nismo mogli, zapravo da uđemo u selo da bismo videli iz prve ruke šta se događa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da možete da nam pomognete sa veličinom jedinica.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ono šta sam ja video barem jednom prilikom, a to se takođe moglo videti u izveštajima koje sam primao od drugih ljudi, to je verovatno da su tamo bile najmanje jedna, a verovatno i dve jedinice snage čete, što znači jačine 120 do 150 ljudi koje su izgledale različito od onih uobičajenih jedinica policije koje smo mi sretali. Oni su delovali snažnije. Imali su ponosnije držanje. Činilo se da je njihov moral viši nego kod policijskih jedinica na koje smo mi do tada nailazili, naravno sa izuzetkom policije koja se nalazila u Rogovu, o kojoj sam ranije govorio. Oni su imali vrlo modernu opremu, za razliku od pohabane opreme koju su neki od ostalih imali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Tabulator 55. Možete li da nas kratko upoznate sa okolnostima oko 19. februara, tokom destabilizacije? Mi vidimo da ste vi mogli da se suočite sa, prema obaveštajnim informacijama koje su došle do vas, sa mogućnošću ubistva Vokera (William Walker) ili njegovom otmicom.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da. Ovo je informacija koju sam ja dobio i koju sam preneo srpskim zvaničnicima, želeći da od njih dobijem uveravanja da ovo nije slučaj. Moram da kažem da sam ja dobio neka uveravanja, ali nepotpuna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovi obaveštajni podaci su uključivali kao mogućnost nošenje uniforma druge strane od strane MUP-a?
SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da. To je bila naša stalna brigada. Tokom svakog incidenta, uvek je postojala mogućnost da su korišćene uniforme druge strane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Paragraf 258. Tokom 25. februara, vi ste postali svesni da je OVK nameravala da otvori novu zonu operacija daleko od njihovih ranijih centara interesovanja, ovaj put u Kačaniku.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ovo je područje na samom jugu Kosova u kome se nalazi prolaz koji vodi od ostatka Kosova dole ka Makedoniji i bio je glavna ruta za nas ako bi smo se evakuisali, to je bila ruta koju smo mi koristili i zbog toga nas je to veoma zabrinjavalo. OVK se pojavila na ovom području i veoma brzo je usledio kontranapad Vojske Jugoslavije koji je zapravo bio uspešan i koji je obezbedio uzvisine na obema stranama puta koji je tuda prolazio. Kada je to jednom bilo učinjeno, jedinice Vojske Jugoslavije su se rasporedile na ključnim tačkama duž puta, uključujući i most.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Tabulator 56. To je izveštaj OEBS-a od 12. marta u kome je italicom zabeležen pasus na prvoj strani o nedostatku želje obe strane da deeskaliraju sopstvene vojne pozicije, OVK i srpskih bezbednosnih snaga. I ja mislim da tu možemo da pronađemo referencu za šta ste nam upravo rekli o tome da je OVK započela sopstvene aktivnosti u Kačaniku što je dovelo do razmeštaja, ovo se nalazi na drugoj strani, u trećem pasusu, razmeštanju nekih dve hiljade ljudi.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da, ovaj dokument je pripremio predsedavajući OEBS-a za sebe da ga pošalje Ujedinjenim nacijama (United Nations) zato što je osetio da se situacija tako brzo pogoršava, pa je ovo zahtevalo da se to formalno iznese i da se skrene pažnja Ujedinjenim nacijama. Ovde na dnu trećeg paragrafa na strani 2, možete da vidite da je bila procena da je oko dve hiljade ljudi pobeglo iz sela sa područja Kačanika, s tim što su

neki pokušavali da pređu granicu ka Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji. I to je bilo otprilike dve hiljade ljudi, što je bila naša skromna procena pre nego bilo čija druga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vidimo, naravno dole na istoj stranici spominje se srpski restoran u Peći (Peje), gde je došlo do ranjavanja, a kasnije sedam Albanaca je bilo ubijeno. Odnosno, oprostite, sedam ljudi je bilo ranjeno, a jedan od njih je podlegao ranama i umro.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, ovde se radi ponovo o jednom vrlo, vrlo teškom danu tokom kojeg je nivo nasilja bio prilično iznad normalnog nivoa u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To vreme... Znači da mi verovatno na njega ne možemo da se oslonimo. U stvari, mislim da na strani 5, možete da nađete odrednicu o zadržavanju vozila OEBS-a tokom 25. i 26. februara.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Suprotno, kako je to dogovoreno, Bečkom konvencijom (Vienna Convention on Diplomatic Relations) o diplomatskom imunitetu...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tačno. Paragraf 262. Vi ste ranije naglasili šta je bilo učinjeno sa mostovima od strane OVK, ali tokom februara, vi ste počeli da primećujete stvari koje su se dešavale na mostovima, ovaj put sa srpske strane.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Posebno mostovi u dosijeu "D" koji se odnosi na Kačanik i posebno jedan veliki most i dva tunela su bili pripljumljeni za uništenje tokom ovog perioda. Sada, kako biste ovo učinili, vi treba da postavite kabl koji je vremenski ograničen, svuda unaokolo oko mosta, tako da struja može da dođe do svih eksploziva i nakon toga vi onda aktivirate eksploziv. Obe stvari su vremenski ograničene i, stoga, ako želite da usvojite povećani stepen pripravnosti, ovo je jedna od stvari koje

vi uobičajeno činite. I ovo je svakako nama ukazivalo da je stepen pripravnosti Vojske Jugoslavije na ovom području bio pojačan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakvi bi bili vojni ciljevi? Samo objasnite to zbog onih koji nemaju iskustva u ovakvim stvarima.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Put od Kačanika ka Makedoniji bio je očigledno i put od Makedonije do Kačanika. I tako, imajući u vidu da je NATO bio stacioniran u Makedoniji sa određenim snagama, ako bi se oni pokrenuli ka Kosovu, ovo je bio logični i zaista jedini mogući put za teško naoružana vozila u to doba godine. I ako bi taj most bio dignut u vazduh, to bi učinilo mnogo komplikovanim da se ovakav ulaz uopšte odigra.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 57. Radi se o nedeljnom sažetku informacija združenog odeljenja KVM za period od 26. februara do 4. marta. U njemu se nalaze brojna pitanja i mi svakako nećemo detaljno da ga pređemo. Što se tiče MUP-a, ja mislim da se to nalazi na drugoj strani ili na početku druge strane. Vi započinjete sa pripremanjem za uništenje, ili ne vi lično...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Autori se bave time na početku stranice. Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je tačno. Tu piše: "Određeni broj mostova, tunela i kanala za električne kablove je bio pripljemljen za uništenje na putevima koji su vodili od Albanije i Makedonije. Snage za uništenje mostova na putu od Đeneral Jan-kovića (Hani i Elezit) su značajno pojačane, verovatno kao bezbednosna refleksija na prisustvo OVK u blizini". Ja sam to svakako lično video i, budući da sam obučen kao inženjer, ja znam kako pripreme za uništenje mosta i tunela izgledaju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tu je takođe rečenica, ako možete da je pronađete, koja se odnosi na prekoračenje brojeva borbenih jedinica koje su bile raspoređene i patroliranju MUP-a u Orahovcu (Rahovec) i Suvoj Reci (Suhareke). Ako ne možete odmah da pro-

nađete...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ne, pronašao sam. "Snage Vojske Jugoslavije unutar Kosova značajno su pojačale svoje vežbe i proširile svoje raspoređivanje širom oblasti. Iako postoji znatno veći broj trupa VJ izvan kasarni nego što je bio nakon oktobra, otprilike 15 borbenih jedinica je raspoređeno, njihove akcije su bile unekoliko niskog inteziteta u svetlu onoga što jedino može da se objasni kao odgovor na provokacije OVK. Postojalo je grupisanje snaga VJ na periferiji Kosova".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi kažete za KVM da je, čak i u ovom jedanaestom času, KVM bio do tančina brižljiv u ispunjavanju dužnosti u svom objektivnom izveštavanju.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ja mislim da naše reči u zaključku, gde se kaže "u odgovoru na ovo Srbi su se povukli do određenog stepena" ukazuju na činjenicu da smo mi još uvek pokušavali da o onome šta smo videli izveštavamo što je nepristrasnije moguće.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Paragraf 264. Ja ću samo da se pozabavim ovim i ako mogu od vas da dobijam "da" ili "ne" odgovore. Osim incidenta čoveka ili ljudi u sivim kombinezonima u Rogovu, za vas je bilo problematično da odmerite pojačanja snaga MUP-a zbog toga što nisu bili stacionirani u kasarnama i delovali su u manjim grupama i vi ste Lončaru predložili da bude uspostavljen režim za osmatranje rotacije u okviru MUPa i on je odbacio takvu ideju.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 58, memorandum OEBS-a od 16. marta koji se bavi posetama policijskim stanicama MUP-a u istočnom Kosovu. Sada, on govori ovde o stanicama pored osnovne na sredini stranice i on predlaže, ja mislim, da još tri policijske stanice treba da budu identifikovane i različito ih imenuje. Kakav je značaj ovoga?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Značaj je u tome da kada

već niste mogli da formalno prebrojite MUP, vi ste očigledno mogli da izbrojite gde su se nalazile policijske stanice. I tako je pronalazjenje tri ekstra policijske stanice koje su iznikle, u najkraćem, bio pokazatelj da je bilo više policije, a to je svakako bio pokazatelj više lokacija sa kojih je policija delovala. Opet, ovo je informacija koja je trebalo da rutinski bude saopštena OEBS-u, a koja to nije bila.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Tabulator 59. Delimično naređenje. Recite nam šta "FRAGO" znači.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Potpuno operativno naređenje je normalno dugačko nekoliko stranica, i ako vi želite da pošaljete samo jednu poruku, vi šaljete delimično naređenje, što je skraćeno kao FRAGO, Fragmentary Order (delimično naređenje).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ilustracija ovoga pred nama?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ovde se govori o pojačanjima Vojske Jugoslavije i MUP-a koja su dolazila na područje zapadnog Kosova i upozoravalo svakoga da bude na oprezu zbog bilo kojih drugih pokreta unutar njihovih područja. To je zapravo bio podsetnik svakome da izveštava sve što se događa u to vreme kada se odigravao prilično veliki broj pokreta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koji je datum ovoga?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je 12. mart, što znači nedelju dana pre nego što smo se evakuisali. I očigledno bio je veoma visok nivo aktivnosti koje su se odigravale u tom trenutku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I mi imamo ovaj čudnovat početak na desnoj strani dokumenta, neposredno iznad reči "FRAGO". Možete li ovo da objasnite ovo?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Izvinite. 21. juni, 00.00, je, ja mislim, trenutak u kome je ovo štampano sa diska.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Za svrhe štampanja.
SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Postoji još jedan detalj sa kojim se vi naširoko bavite u isto vreme. Mi ćemo upravo time da se pozabavimo. Vi ste bili svesni promene u vođstvu OVK. Pre svega, ako možete da nam pomognete odakle ste vi dobili tu obaveštajnu informaciju? I onda nam recite kakav je njen efekat bio, kako ste vi to razumeli.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Informacija je do mene došla preko oficira za vezu koga smo mi imali na stalnoj osnovi, stacioniranim sa OVK i koji se njima bavio svakodnevno. To je bila kombinacija formalnog izveštavanja i usmenog izveštavanja. Ponekad kada su stvari bile posebno osetljive, one iz očiglednih razloga nisu uvek stavljane na papir.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A priroda promene?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Priroda promene bila je u tome da smo mi razumeli da je sve od onoga šta bih ja nazvao "umerenim", ali ću reći "manje tvrdokornim članovima OVK" bilo zamenjeno ljudima koji su bili beskompromisniji i to je bilo, kako se Rambuje završavao, tako da je to očigledno imalo sumorne implikacije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 60, izveštaj od 2. marta. Možemo da pređemo na njegovu drugu stranu zbog pečke oblasti.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je strana 2. Sam početak strane, ja mislim, Peć. Ovde. Šef policije... Situacija je bila napesta na području "brega" Vojske Jugoslavije, što je bio nadimak za tu lokaciju, kao rezultat udružene policijsko-vojne vežbe. I policija je izvodila vežbe pojačana tenkovskim odredom. Šef policije u Peći je poricao policijsko učešće dok su ga vojni predstavnici potvrdili. To je nama ukazivalo na to da postoji povećani nivo međuoperacija između VJ, armije i policije, što je bilo u suprotnosti sa situacijom na početku misije, kao što sam je ja opisao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uzgred, sud bi trebalo da primeti da citat dokumenta u paragrafu 269 ima grešku u drugom korišćenju reči "poricanje". To treba da bude potvrđeno.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Da. Izvinite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste se bavili ovim i ranije i tu možda postoji samo jedno istaknuto pitanje koje treba da bude postavljeno, a to je da li je postojale udružene komande, da li ste ikada locirali centar udružene komande?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ne kao takav, ali bliskost policijskih i vojnih štabova je bila takva da je to lako moglo da bude učinjeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Vi ste nam rekli da se radilo o zgradama u koje vam nije bio dozvoljen pristup.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Tačno. I one su se nalazile sa jedne i druge strane ulice, postavljene jedna prema drugoj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 61. Izveštaj. Molim da se original stavi na grafoskop kako bi mogao da se vidi na kratko. Hvala. A sada ćemo da stavimo engleski prevod na grafoskop.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Generale, ovo je izveštaj o odgovoru Vojske Jugoslavije ili MUP-a na napad OVK od 20. marta, dokument koji vi do nedavno niste videli.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nakon što ga pročitate, recite u čemu je za vas značaj ovog dokumenta?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Prvo, ovde se radi o odgovoru Vojske Jugoslavije i MUP-a na napad OVK. On opisuje žrtve u MUP-u i u Vojski Jugoslavije i ukazuje da je ovo bio odgovor na prvobitni napad OVK koji je ponovo bio kombinovana operacija snaga MUP-a i Vojske Jugoslavije. Takođe je značajan zbog opisivanja policajca koji je ranio sebe nepravilnim rukovanjem sopstvenim

oružjem. Dakle, moram da kažem da se tu radi o slaboj obuci u rukovanju oružjem koji ne biste očekivali u policijskim snagama koje se bave terorizmom i koja sebe pokušavaju da predstave kao profesionalnu snagu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pozabavićemo se sa 273 i 274. Možda na neka pitanja možete da odgovorite sa da ili ne, kako bismo uštedeli vreme. Ja mislim da smo se već bavili o Lončarevim očiglednim vezama sa Beogradom i Šainovićem.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: On je bio u stanju da da brze odgovore na pitanja o rasporedu Vojske Jugoslavije.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Isto tako, kad je trebalo doneti odluku o tome da vođe OVK odu na prištinski aerodrom kako bi otišli za Rambuje, Lončar je to uspeo brzo da organizuje...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: ... što vas je dovelo do zaključka da je on bio povezan sa Beogradom, sa izvršnom vlašću oko nekih aspekata bezbednosnih snaga.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, to je bio slučaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I tokom pregovora sa Vojskom Jugoslavije o kojima ste nam vi govorili, jedan poseban aspekt koji je bio od značaja bio je kada je od strane Kelera bio dat predlog Šainoviću, vi ste veoma brzo dobili odgovor, ali ste ga dobili od...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Od Lončara. I ja sam dobio utisak da ako oni nisu sedeli u istoj sobi, da su oni svakako telefonom razgovarali u prilično, prilično redovnim intervalima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I, svakako vašem kolegi Pelnazu (Pelinas), Šainović je rekao nešto kao da je autoritet imao Lončar.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Tu se radilo o pitanju helikoptera o kojem smo ranije govorili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, u paragrafu 275, iako je Šainović vama bio predstavljen kao čovek koji je imao ovlašćenja, da li je ikada došlo do nekog spora o njegovom ustavnom položaju?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ne, svi su prihvatili da je on čovek sa kojim treba da se bude u kontaktu u vezi sa tim pitanjima. Značajno je primetiti to da mi nikada nismo čuli da se pominje ime "Anđelković" koji je, ako se sećate, bio vođa Privremenog izvršnog veća.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postoji još jedan primer koji možda nije najozbiljnijeg karaktera, a to je onaj incident kada je ambasadoru Vokeru prišao jedan pijani policajac i kada ste vi o tome obavestili Šainovića. Izgledalo je da on već zna za incident i rekao je da će on da se pobrine za to?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. On ni na jedan način nije bio time iznenađen, niti je dovodio činjenice u pitanje, što je često bio slučaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste ove teme postavili u paragrafu 278, kao što ste nam juče rekli, mislim, Koturove poglede na jednu ili dve stvari i na jednog ili dva pojedinca, ali ja mislim da je to stvar detalja u koje ja ne moram da ulazim.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas, samo još nekoliko dokaznih predmeta...

SUDIJA MEJ: Sada je 10.15. Ovo je odgovarajući trenutak za pauzu i mi ćemo da se povučemo na 15 minuta.

(pauza)

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 62, molim vas, generale. Ovo je rezolucija Saveta bezbednosti, i ona je uključena ovde. Mi ćemo se pozabaviti sa njom za kratko. Ona zahteva potpuno i proverljivo fazno povlačenje sa Kosova vojne policije i paramilitarnih snaga. Da li vi imate bilo kakav komentar na ovo ili na njene vremenske odrednice?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ovo je datirano na 10. juni, što je bilo zvanično odobrenje za ulazak na Kosovo. I svakako, mi smo na Kosovo ušli sa snagama UN i sa NATO snagama, počevši sa 12. junom i ovo je bilo zvanično odobrenje za raspoređivanje posebne misije UN za Kosovo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U međuvremenu, do vas su, pretpostavljam, dolazile informacije samo u delićima?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ja sam lično ostao u Makedoniji sve do kraja aprila 1999. godine, kada sam se vratio u Veliku Britaniju (Great Britain). A vratio sam se u Makedoniju u petak, 11. juna i otišao sam na Kosovo sa KFOR-om tokom prvog dana, kao poseban oficir za vezu sa njima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo nekoliko pitanja o tome šta ste vi pronašli u Prištini, u glavnom policijskom štabu, paragraf 282.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. Tokom prvog dana na Kosovu, samo su ljudi ušli, elementi su ušli i ja sam zapravo došao na Kosovo u vozilu, za stalno, sledećeg dana, to je bila nedelja, mislim, 13. juni. Tada je izvestan broj ljudi počeo da se smešta u glavni štab policije koji je bio ubrzano ispražnjen i tada su tamo pronađeni instrumenti za mučenje u podrumu i u ćelijama glavnog štaba policije na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: "Instrumenti za mučenje", to je pomalo dramatično formulisano. To može da se odnosi na predmete iz srednjevekovnog vremena do modernog. Dakle, ja mislim da je bolje da budemo precizniji.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To su bile palice, batine, električne žice koje su mogle da se priključe na delove tela.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad već govorimo o žicama, da li ste videli neke druge žice u obliku kablova?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, zatekli smo mnogo informacione tehnologije i komunikacijskih i telefonskih kablova koji su išli iz zgrade glavnog štaba Prištinskog korpusa u podrum hotela "Grand". A u hotelu "Grand" sam ja imao prvi sastanak sa oficirima Vojske Jugoslavije, upravo u podrumu u kom smo raspravljali o povlačenju srpskih snaga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Bez okolišanja, od čega su se ti kablovi sastojali, čemu su oni služili?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Pa preko tih kablova mogle su da se prenesu velike količine informacija. Prema tome, ono šta je bilo nadgledano, šta se obično odvijalo u hotelu, ili operacije koje su se uobičajeno dešavale u glavnom štabu Prištinskog korpusa, sada su mogle da se odvijaju i u podrumu hotela "Grand", što mislim da je bio njihov način da se zaštite od vazдушnih udara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo na nekih šest dokaznih predmeta, mislim, generale, da imamo još dve teme koje niste pokrili. Jedna od tih tema čini mi se da ne stoji ni u vašoj izjavi. Paravojne formacije. Tokom vaše boravka tamo, da li ste videli bilo šta u vezi sa srpskim paravojnim formacijama?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: One su svakako pojavljivale i bile su u stanju da se u celom tom području pojave veoma brzo, kad god je to trebalo. Moj je utisak bio da oni nisu uvek dolazili izvan Kosova zbog nekih konkretnih događaja. Prema tome, mislim da je verovatno postojalo neko područje na Kosovu odakle su oni dolazili i dejsvovali na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Već ste nam rekli nekoliko stvari o tome.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li uspeli da primetite neki obrazac događaja na temelju kojih može da se zaključi kako su te snage bile kontrolisane, kako se njima rukovalo?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ne, ne posebno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li, otprilike, nešto konkretnije da nam kažete, u kom broju prilika i koliko ste različitih vrsta paravojnih formacija identifikovali?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Pa ja mogu da kažem da je jedna prilika u kojoj sam se ja suočio sa njima bio incident kada smo došli do barikade na putu početkom januara. Međutim, bilo je i drugih događaja koji su nagoveštavali da je njihova aktivnost relativno ubičajena. Tu pogotovo mislim na činjenicu da su ljudi stalno bili ubijani noću, a njihova su tela bila negde uklonjena. Ponekad se radilo o Albancima za koje se tvrdilo da su lojalni Srbima ili o Srbima koji su održavali prijateljske veze sa Albancima. Ali mislim da se radilo, otprilike, o četiri ubistva na dan tokom tog celog tog perioda. To se dešavalo, a to nikada nije bilo razjašnjeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali svakako vi niste u bilo kakvoj poziciji, koliko sam ja shvatio vaš odgovor, da određeno povežete te incidente sa paravojnim jedinicama ili bilo kojim konkretnim paravojnim jedinicama. To je, jednostavno, pitanje zaključka, je li tako?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je moj zaključak i on je svakako u skladu sa obrascem koji postoji i u drugim kampaњama te vrste. Paravojne formacije obično postoje i one obično ubijaju ljude za koje se smatra da predstavljaju pretnju, za koje se smatra da su doušnici ili bilo ko drugi ko ih je uvredio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Okrenućemo se na drugu stranu sada, na paragraf 283. Vi ste ovde sabrali vašu anegdotsku analizu tipova OVK. Zaista, da li možete u samo nekoliko rečenica da razjasnite paragraf 283 za nas?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Mislim da je postojalo više vrsta OVK. Sasvim sigurno neki ljudi su imali i izvestan element kriminalnog ponašanja. Drugi su izgleda bili ljudi koji su uzeli oruž-

je u ruke iz ideoloških razloga. I stepen kontrole nad tim ljudima je takođe bio jako različit. Neki zapovednici su bili takvi da smo mi smatrali ukoliko odemo do njih i kažemo "možete li da uradite to i to", a oni kažu "da, hoćemo" oni bi to i učinili. Bili su drugi koji bi rekli: "Dobro, možda", a onda bi rekli: "Znate, veoma je teško kontrolisati moje ljude". Prema tome, tu je postojao jedan široki spektar ljudi, od ljudi na rubu kriminala ili kriminalaca, do ljudi koji su zaista smatrali da žive u represivnom režimu koji treba da se zameni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da sad možemo da dobijemo nekoliko odgovora tipa da ili ne. Vi ste mislili da je taj kriminalni element, ako je postojao, u OVK, da se on povećavao kako ste išli sve bliže i bliže Peći. Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, svakako. Nama se činilo da, kako smo kontaktirali sa komandantima na tom području, da se radilo o ljudima sa kojima je najteže postići da se oni tog dogovora pridržavaju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste takođe zaključili da je izgledalo da je priličan stepen lokalne autonomije bio dat lokalnim komandantima.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, svakako. Oni su svi imali pravo da urade ono šta su smatrali da je trebalo da se uradi ako se nađu u opasnosti, što je, mislim, jedan poprilično širok spektar aktivnosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, na primer, u vreme kada je OVK oslobađala zatvorenike, osam zatvorenika Vojske Jugoslavije, vrhovna komanda OVK bi dalavala neke garancije za to. Onda bi bilo poprilično teško da se postigne da se te garancije ispoštuju na nižem lancu komandovanja.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I još mi je ostalo nekoliko dokumenata nakon toga, molim vas. Tabulator 63, referenca Tužilaštva 2.808,

što je jednostavno hronologija događaja. To je, zapravo, dokument, neka vrsta evidencije za nas i za Pretresno veće koja može da nam bude od pomoći. Ja ne mislim da prema tome treba drugačije da se odredimo. To je, dakle, jedna hronologija koju ste vi sastavili od OEBS-ovih izveštaja.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, to sam ja sastavio 4. maja 1999. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mi možemo da ga vidimo i možemo da mu se okrenemo ako smatramo da može da nam bude od pomoći. Ali kako bismo sačuvali vreme, mi ćemo jednostavno da zabeležimo da je on ovde. Prelazimo sada na tabulator 64. Radi se o memorandumu koji, mislim, obrađuje ključne stvari vezane za sastanak koji je održan 29. decembra.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. O tome sam već govorio, ali taj sastanak je održan za vreme dok sam ja bio odsutan i zato je tada mene zamenjivao Mezonev (Joseph Omer Michel Maisonneuve). Ali tu je, takođe, bio i Caglinski, tako da možete njega da pozovete da...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Razgovaraćemo sa Caglinskim kada on dođe. Mislim da ćemo onda o tome da razgovaramo sa Caglinskim kada njega pozovemo kao svedoka, što mislim da će da bude sledeće nedelje. Dakle, tabulator 65, referenca Tužilaštva 2.810, mislim da je to jedan sažetak, strana između 4 i 10. To su beleške iz tog vremena ili sadrži zapis o nesaglasnosti između stranica 4 i 10. Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, to je još jedan od tih dokumenata koje smo periodično sastavljali za predsedavajućeg OEBS-a u Beču (Vienna), gde smo sve stavili u jedan dokument pre nego što bismo im dozvolili da oni sastave svoje sopstvene sažetke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako možemo jednostavno da stavimo na grafoskop prvu stranicu zbog toga što će ona da posluži kao reprezentativna stranica.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Sledeći dokument. To je jedan dokument nakon ovoga. Izvinite, mi kasnimo za jedan dokument u ovom trenutku. Da, to je to. Predite na stranu 4.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Drugi dokument koji imamo i mi ovde možemo da vidimo da je 20. januara MUP okružio dve kuće za koje se sumnjalo da se u njima nalaze pripadnici OVK. KVM je organizovala privremeni prekid vatre i pokušala da dogovori predaju, ali zatim je iznutra otvorena vatra. MUP je otvorio vatru na kuću i ubio dvoje ljudi unutra. U kolonama na desnoj strani vidimo da se tu radi o kršenju, tu se spominju i konkretni brojevi paragrafa dokumenta koja smo gledali od samog početka prethodnog dana.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Dakle, sada prelazimo na broj 66. Ovde je beleška o jednom telefonskom razgovoru sa generalom Lončarom koju ste vi vodili. U čemu je značaj toga?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je bilo pre samog početka naših ranih pokušaja da odemo u njihove kasarne i da tamo verifikujemo njihove jedinice. U srži, radilo se o tome da je Lončar govorio: "Možete li, molim vas, sve da odložite, zato što će sve to da se dogovori na sastanku između Vokera i Šainovića" što, koliko se ja sećam, što nije, zapravo, bio slučaj, ali o tome se radilo u tom telefonskom razgovoru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 67. Referenca Tužilaštva 2.812. To je 23. decembar 1998. godine, tako da se vraćamo unazad u vremenu. Radi se o sastanku sa pukovnikom Marinkovićem. U čemu je važnost ovoga?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je bilo nakon što je prva jedinica izašla iz kasarne, uputila se na teren južno od Podujeva (Podujeve) i nakon toga kad smo mi tamo otišli, otišli smo u jedinicu i zatražili da se sastanemo sa njihovim komandantom kako bismo razgovarali o tome šta je on precizno mislio da radi izvan kasarne, kada je postojao dogovor da se takve stvari ne preduzimaju. Dakle, to je bio sam početak jednog niza događaja koji su

doveli do toga da se sve više i više jedinica VJ nalazilo izvan kasarni. To je, dakle, jedna beleška koju sam ja tada napravio, odnosno tu sam činjenicu evidentirao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 68. Ovde imamo deklaraciju koja se tiče nadzora i proveravanja posedovanja dokaza, a zatim molim da se kratko na grafoskop stavi original, a zatim da se stavi engleski prevod. To je referenca Tužilaštva 1.320.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ovde se daje jedan opšti prikaz bezbednosne situacije kakva je postojala krajem septembra 1998. godine. Dakle, ona održava vreme kada ja tamo nisam bio prisutan. Ali u tom momentu je procena bila takva da VJ i MUP smatraju da su nadmoćni nad OVK. Značajno je možda to da su oni otkrili prisustvo OVK u području Kačanika, na jugu, a svakako do trenutka dok smo mi tamo stigli, mi nismo primetili to prisustvo kasnije tokom godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sledeći dokazni predmet. To je tabulator 69, referenca Tužilaštva 2.686. Ovaj dokument nema deklaraciju o tome gde je pronađen. Sa time treba da se pozabavimo...

SUDIJA MEJ: Izvinite. Samo sam hteo jednu stvar da razjasnim sa generalom. Želeo bih da znam da li možete da nam pomognete sa nečim, generale? Ako se vratite na tabulator 68, molim vas da nam pomognete u interpretaciji ovog dokumenta. Glavni paragraf. Imate li to pred sobom?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Da.

SUDIJA MEJ: Ako pogledate dakle na taj glavni paragraf, ne treba da ga stavljate na grafoskop po sredini dokumenta. Tu se govori se o bezbednosnoj situaciji na teritoriji koja ostaje složena i da je gora, tu se spominju brojna sela i govori se o osovini. Tada se nastavlja: "U slučaju bilo kakvog dejstva od strane VJ i MUP-a na..." i zatim se spominju još dva sela, linija sela "glavni deo terora treba da se očekuje po toj liniji". Da li to znači, kako ste vi to razumeli, da li se

doslovno radi o liniji ili se to odnosi na područje?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Ne.

SUDIJA MEJ: Dakle, o čemu se tu radi? To sam video u brojnim dokumentima, ne znam šta to znači. To me dosta zbunjuje.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: "Po toj liniji", to je nešto što ja tumačim kao mesto gde možete očekivati da ćete da ih nađete. I u ovakvoj jednoj situaciji vi po svoj prilici znate gde možete da naletite na pobunjenike, gde je bezbednosna situacija manje napeta. Naravno, za snage bezbednosti je to zanimljivo, to je njima važno zato što oni imaju karte označene sa različitim bojama na kojima će da bude označeno "kada ste u zoni ove boje, morate da idete samo sa dva automobila. Tamo ne sme da ide samo jedno vozilo. Morate uvek da imate oružje na gotovs, uvek morate da imate radio stanicu", dok izvan tog područja, recimo, situacija može da bude mnogo bolja. Mi smo u svakom slučaju imali iscrtane slične krugove na kartama, ali nismo znali da li možemo sa sigurnošću da očekujemo da se tamo nalazi OVK i područje gde te jedinice, te snage deluju retko. Dakle, definisati područje kao "liniju" nije precizna stvar, ali to, u svakom slučaju, daje neku određenu sliku komandantu kakvu situaciju može tamo da očekuje. Dakle, da li oružje mora da bude punjeno, da li treba da bude na drugom stepenu gotovosti, da li treba da se skinu kape i stave šlemovi. Sve te stvari, dakle, proističu iz jedne takve izjave ili tvrdnje.

SUDIJA MEJ: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 69, dokument Tužilaštva 2.686. Ako nakratko pogledamo original kako bismo videli šta on predstavlja, na grafoskopu, a nakon toga prevod...

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ovo je izveštaj MUP-a u kom se opisuje činjenica da su dva policajca koji su bili na dužnosti na Kosovu, odlučili da im je dosta svega i da žele da se vrate kućama i ovo je datirano za 20. novembar. Jasno je da su već u to

vreme, dakle već 20. novembra 1998. godine postojali problemi sa nivoom morala u jedinicama i u snagama bezbednosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 70, referenca Tužilaštva 1.563. Mislim da je to jedan o vaših izveštaja. To je zanimljivo jedino ako želimo da utvrdimo kakvo je bilo brojno stanje KVM 2. januara.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da. I definiše broj od 492. Oko 500.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. 71 i 72 su fotografije. 72 je bio dokument koji vi niste imali prilike da vidite pre Uskrsa. To je jedan dokument čiji izvor treba da pokrijemo odgovarajućim komadom papira, ali mislim da ste imali oko 30 sekundi juče ujutro da ga pogledate.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, svakako. To je dokument koji je prevod internog tajnog dokumenta Generalštaba jugoslovenske armije, memorandum vezan za pripadnike jugoslovenske armije koji su povezani sa teritorijom na kojoj su izvođene terorističke akcije sabotaže i datiran je za juni 1998. godine

TUŽILAC NAJS: Ako Pretresno veće nema...

SUDIJA MEJ: Nemamo dovoljno kopija.

TUŽILAC NAJS: Samo jednu kopiju ili...

SUDIJA KVON: Kasnije...

SUDIJA MEJ: Kasnije ćemo da ih dobijemo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tu se govori o tome kako treba da se postupa u određenim okolnostima. Gospodine generale, što biste mogli da nam kažete o ovom dokumentu?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: U zadnjem delu dokumenta stoji šta treba da se uradi sa ovim dokumentom i tu stoji da ovaj memorandum, ovaj dopis treba da bude upućen jedinicama na nivou četa i samostalnih vodova, što znači jedinica veličine 40 do 50 ljudi na područjima gde postoji mogućnost diverzantskog i terorističkog delovanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molimo vas da usporite kada čitate, generale.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Izvinite. Prelazim na sledeći paragraf. "Sistematski proći celokupni podsetnik sa svim pripadnicima vojske na teritoriji gde su se vodila diverzantska i teroristička dejstva i temeljito pripremiti pojedince i jedinice da primene propisane procedure". Na kraju završava: "Oficiri na komandnim položajima biće odgovorni za dosledno sprovođenje ovog podsetnika u svojim formacijama". Ovo mislim da ukazuje na činjenicu da je postojao jedan set pravila kojih je trebalo da se pridržavaju u postupanju sa pobunjenicima i mislim da je jasno da su ta uputstva bila prenošena ka dole po lancu komandovanja. Ako se vratimo na sam početak dokumenta, dakle na stranicu 2, u prvom paragrafu, tu stoji da je to postupak koji pripadnici Vojske Jugoslavije treba da poštuju na području ugroženom diverzantskim i terorističkim delovanjem. Ako krenete dole do četvrtog podparagrafa, tu stoji da oni treba da preduzmu stroge mere da spreče ponašanje pojedinaca, jedinica i komandi koje je bilo u suprotnosti ponašanju vojske. Dakle, ovo je bilo uputstvo za komandante. Ako bismo se u dokumentu spuštali dalje do područja gde su označene tačke, na mestu gde paragraf počinje sa: "Dok je borba sa odmetnicima i teroristima..." Da, to je ovde. "Kada neprijateljske grupe dejstvuju iz utvrđenih objekata ili naseljenih mesta, nakon izdavanja upozorenja, koristiti artiljerijsko naoružanje za neposredno ciljanje i selektivno uništavanje neprijatelja i objekata iz kojih su se dejstva izvodila". Mene je dosta zabrinjavala ta reč "selektivno". Ja mislim da je ovo jedan dosta neodređen dokument. Tu se, na neki način, daje zvanično odobrenje ideji da može da se upotrebi artiljerija protiv sela. Sada, po mom mišljenju, to je jedan veoma, veoma opasan doku-

ment, da ga date mladom oficiru i da mu ne date nikakva daljna uputstva osim toga. Ja ne znam kakvo je on uputstvo imao, ali to svakako nije dokument kakav bi se izdao u bilo kojoj vojsci u kojoj sam ja služio, zato što daje prevelika ovlašćenja ljudima na terenu, što je moje mišljenje. Dokument je veoma opasan. Ako pređemo na paragraf 3, na deo gde stoji šta da se uradi sa teroristima koji su se predali i posebno, u sledećem paragrafu se konkretno kaže da takve ljude treba uhapsiti, što je potpuno u redu. Međutim, onda malo niže stoji spisak stvari koje su zabranjene i koje ne smeju da se rade. U sledećem, ja mislim... Da: "Zabranjeno je sledeće: ubijanje zarobljenika, nanošenje telesnih povreda, potkradanje zarobljenika, bolesnih i ranjenih, obeščaćivanje leševa, pljačkanje leševa" i ja mislim da jr na sledećoj strani, "povreda ljudskog dostojanstva, silovanje i prisilno navođenje na prostituciju". Dakle, sasvim je jasno da je lanac komande izdao naređenja da se onim ljudima koji su želeli da se predaju bude omogućeno da se predaju, što je meni izgledalo da je bilo u suprotnosti sa izuzetno visokim stepenom ubistava i incidentima koje sam ja primetio u kojima je, ako ih dodam, preko sto ljudi bilo ubijeno u isto vreme kada je devet osoba bilo zarobljeno i pet ranjeno. Dakle, preko sto ubijenih i manje od dva-deset ranjenih je neverovatan stepen ubistava, ako vi želite da se predaju ljudi koji bi to dobrovoljno učinili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ako pređemo na paragraf 4: "Pojedinaac treba da se trudi da izbegava korišćenje artiljerijskog oružja i ostalog oružja protiv građana koji ne pružaju nikakav otpor, protiv svetilišta i slično". I onda, ponovo je ono što se pojedinac nada da vidi, ali reč "truditi se", ja bih još jednom skrenuo vašu pažnju na to, zbog toga što ja smatram da bi trebalo da piše da svaki napor mora da bude preduzet. "Truditi se", je, iskreno, slaba reč u ovoj vrsti sadržaja, po mom mišljenju.

TUŽILAC NAJS: Možda bismo, pre nego što dozvolimo da ova napomena izbledi, ako nam je dozvoljeno da to učinimo, možda bismo mogli da postavimo original koji je na ćirilici, na paragraf

4. Ja ne znam da li nam je to dozvoljeno da učinimo. Zaboravio sam. I pitam, svjedok to neće da bude u stanju da pročita, ali ako je moguće da prvi red bude pročitao od strane prevodioca u kabini, ako je to dozvoljeno. Mi ćemo dobiti odmah prevod onoga šta je tu napisano. Ovo je grub prevod. Da li nam je dozvoljeno da to učinimo, časni Sude?

SUDIJA MEJ: Ja mislim da vi to smete da uradite. Da li to može da bude učinjeno je druga stvar.

TUŽILAC NAJS: Čini mi se, zbog toga što je naglasak stavljen na "reč", ja bih bio nezadovoljan da se tome vraćamo mesecima kasnije kada ta poenta bude bila zaboravljena.

SUDIJA MEJ: Jedini način na koji to može da bude učinjeno je ako se to stavi na grafoskop.

TUŽILAC NAJS: Da, ako to može, evo postavljeno je.

SUDIJA MEJ: Da li je sada na grafoskopu?

TUŽILAC NAJS: Jeste. Evo, to je prvi red ovde. Ako bi prevodioci to bili u stanju da pročitaju za nas.

SUDIJA MEJ: Da li prevodioci mogu da pročitaju prvi red? Da li je to nakon broja 4, gospodine Najs?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Ne. To je paragraf odmah ispod.

SUDIJA MEJ: Da li je to ono šta ste želeli?

TUŽILAC NAJS: Da.

SUDIJA MEJ: Paragraf ispod broja 4.

TUŽILAC NAJS: Tako je, da.

SUDIJA MEJ: Da li prevodioci mogu ovo da prevedu za nas, molim vas, ako to mogu da pročitaju?

prevodioci: "Tokom izvršavanja borbenih operacija protiv terorističkih grupa koje vrše sabotaže, treba gledati da se izbegne korišćenje artiljerijskog oružja i oružja protiv civila koji ne pružaju nikakav otpor".

TUŽILAC NAJS: Hvala vam mnogo.

SUDIJA MEJ: To je dovoljno, zar ne? Izgleda da je u pitanju reč "gledati".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Hvala vam, generale.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Ako mogu da se pozabavim ovim dokumentom još na trenutak.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je u paragrafu 5, ispod ovog sa kojim smo se sada upravo pozabavili, u sledećem paragrafu. Ovde stoji da kada građani zajedno sa diverzantsko-terorističkim grupama učestvuju u oružanim akcijama i kada im nude smeštaj i hranu i daju im naoružanje i municiju, onda se u takvim slučajevima i oni smatraju članovima diverzantsko-terorističkih grupa i sa njima treba da se postupi na isti način kao i sa pripadnicima diverzantsko-terorističkih grupa. Mislim da je to veoma opasna izjava, da bi bila izdata od strane Generalštaba. Mislim da bi svaki vojni advokat koga ja poznajem odmah zahtevao da se obrati komandantu veoma ozbiljno, zbog toga što to jasno daje dosta prava ljudima na terenu da se pozabave sa nekim čija je kuća okupirana za potrebe terorista i koji iznenada i sam postaje terorista. A samo u jednom paragrafu niže stoji, takođe, iznova da ako se škole, bolnice ili verski objekti koriste za osmatranje, izviđanje ili pružanje oružanog otpora od strane diverzantsko-terorističkih grupa, takođe

sa njima treba da se postupa na isti način kao i sa objektima diverzantsko-terorističkih grupa. To je jedna fraza koja postavlja da, ako je neko video nekog pripadnika terorističke grupe na području džamije, to daje vojsci zeleno svetlo da gađa tu džamiju. Meni se čini da oružane snage ne bi smele da dobiju takva uputstva.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: I konačno, u paragrafu 5.2 imamo proceduru za postupanje sa ranjenim i bolesnim diverzantima i teroristima. I njima treba da se pruži prvu pomoć, baš kao što to jeste pravilno. A moj komentar ovog celog dokumenta je ako se setimo gde se nalazimo u tom momentu, dakle, to je 1998. godina, nalazimo se usred Balkana, u svetlu onih događaja koje smo već videli između 1992. i 1999. godine... To je jedan poprilično uopšten, neodređen dokument i ja mislim da je on morao da bude napisan na puno konkretniji način. Ali čak i na ovaj način kako je on sastavljen, ja mogu da zamislim situaciju u kojima bi takva neodređena uputstva bila prekršena. Mogu da se setim situacija u kojima su ta neodređena uputstva bila prekršena. Mislim da ni u jednom momentu sada ne mogu da se setim da je i jedan komandant ikada bio podvrgnut disciplinskim merama zbog toga što je prekršio čak i ova vrlo neodređena i uopštena uputstva. A mislim da je to zaista nešto što je veoma upadljivo. Hvala vam.

TUŽILAC NAJS: Pre nego što sednem, hteo bih da se vratim na jučerašnje ispitivanje sudije Kvona koje zapravo počinje sa, kao primerom, tabulatorom 7 i obezbeđuje odgovor. Hteo bih samo da kažem da ćemo mi sada tu da uključimo i izjave vezane za to gde su pronađeni dokumenti koji ne potiču iz OEBS-ove dokumentacije, a koji su pronađeni u nizu sa izjavama koje su bile povezane sa nekim od ovih dokaznih predmeta i koji su dolazili od gospodina Milnera (Milner), ali broj sedam nije jedan od tih dokumenata koji imaju takvu potvrdu. Ipak, treba da se pogleda, a to nismo uradili juče, da ako pogledamo zadnju stranu originala ovog određenog dokumenta i možda svedok može ovo takođe da vidi, ali on možda neće da bude u stanju da nam dalje pomogne oko ovoga,

vredno je pažnje da iskopirani list ovog dokumenta, kao mnogi ili svi od njih, nisam siguran, uključuje po prezimenima samo Miloševića, Milutinovića, Lilića, Šainovića, Bulatovića, Ojdanića i druge. To je nešto šta se odražava na drugom mestu. Stav vezan za ove dokumente je da su oni uzeti u jednoj kući u Prištini od strane istražitelja. Neću sada da kažem o čijoj se kući radilo, zato što će da se traže zaštitne mere za vlasnika te kuće. Dokumenti su u formi u kojoj ih držim u ovom trenutku. Tabulator 7 se nalazi u mojoj desnoj ruci koji je sa vaše leve strane, prva od dve knjižice. Ja ću da vam ih dam da ih pregledate, a onda ćemo da odlučimo šta da sa njima uradimo. Naslov tih dvaju knjižica je sledeći: "Privremeno izvršno veće, AP KIM, razgovori sa stranim delegacijama". I onda ona koju sadrži tabulator 7 je godina prva, broj dva, decembar 1998. godine i druga koju sadrže tabulatori 10, 16, 18, 28, 34 i 38 je slično nazvana, osim da je to broj tri od januara 1999. godine. Mi imamo ovde kopije ove dve stranice korica koje treba da se raspodeli. Možda bismo mogli broj dva da uvrstimo kao deo tabulatora 7 koji upravo gledamo, a onda sledeću knjižicu, da, distribuiraću prvo ovu prvu kako bismo izbegli zabunu. Dakle, molim da se ta naslovna strana stavi uz dokazni predmet tabulatora 7. A zatim, budući da prvi dokument koji dolazi iz druge knjižice predstavlja tabulator 10, molim da se ova druga naslovna strana stavi pod tabulator 10. Sekretarijat (Registry) je bio dovoljno ljubazan da nam obezbedi originale različitih dokaznih predmeta, ili najbolje originale koji se nalaze u našem posedu, takvi kakvi jesu, drugih tabulatora ovih dokaznih predmeta kada za njih dođe vreme. Molim da se razmotri situacija sa ovim knjižicama. Molim da se one pogledaju. Možda bi u sudije želele to da vide? Ja sada nisam siguran, u svetlu njihovih pitanja. Ali da li će one da budu uvrštene u dokazni materijal sada ili će one da budu uvrštene kao dokazni predmet same po sebi u kasnijem procesu? U ovom trenutku one su povezane gubicama zato što smo morali da ih razvežemo kako bismo ih iskopirali.

(Pretrsko veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Vrat ćemo vam ove knjižice i kasnije ćemo o njima da odlučimo.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam, generale. Sačekajte, vama će da budu postavljena dodatna pitanja.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, izvolite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Drevenkijeviću, vaš odsek ili vaše odeljenje za operacije bilo je na vrhu komandnog lanca Verifikacione misije, zar ne? Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam bio jedan od, čini mi se, šest pomoćnika. Dakle, tu je bio Voker, a Keler je bio njegov glavni pomoćnik, a ostali pomoćnici su imali podjednak status.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali ja upravo imam u vidu objašnjenje koje je davala osoba koju ste sad upravo pomenuli, to je ambasador Gabrijel Keler (Gabriele Keller), koji je rekao da je odsek za operacije imao potpunu odgovornost i tako dalje. Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam odgovarao neposredno šefu misije i to u mnogim aspektima, jer moje područje se dosta često menjalo. Međutim, kad je ambasador Voker bio odsutan, ja bih odgovarao direktno ambasadoru Keleru, budući da je on zauzimao položaj načelnika misije u odsutnosti Vokera.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako onda objašnjavate tvrdnju gospodina Kelera koju sam ja citirao iz njegovog teksta, ja ga ne parafraziram, nego ja ga citiram: "KVM koju su zamislili vojni oficiri, a trebala je da bude civilna organizacija, bila je u prevelikoj meri militarizovana". Već sam spomenuo pitanje vojnog komandnog lanca. Šta možete da kažete o tome u kojoj je meri misija bila militarizovana i kako je funkcionisao taj lanac komandovanja?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Na početku je bilo dosta vojnih oficira koje su zemlje članice stavile na raspolaganje Kosovskoj verifikacionoj misiji. I do toga je došlo u velikoj meri zbog toga jer su ti ljudi bili na raspolaganju za vrlo kratko vreme. Priroda ovih civilnih organizacija je takva da civili koji su obično eksperti i specijalisti za neka područja, imaju svoje poslove, stalna radna mesta i ne mogu se na brzinu prebaciti u neku novu misiju. Dakle, oni prvo moraju da prestanu sa svojim sadašnjim poslom, sa njima se mora stupiti u kontakt, oni moraju da odluče da li žele to da učine i da organizuju svoj privatni život. Međutim, sa vojnicima je situacija drugačija. Vi možete da im kažete da spakuju svoje torbe i da uđu u avion, kao što se to desilo meni, u roku od šest sati. Prema tome, kad se stvari organizuju u kratkom vremenskom periodu, kao što je bio slučaj sa ovom, onda je jedna od opcija koja se stavi na raspolaganju zemljama članicama bila to da uzmu oficire, da im obuku civilna odela i da ih tamo pošalju kao nenaoružane ljude i to je upravo ono šta se dogodilo sa nama. U svakom slučaju, namera je bila da kad se situacija smiri na terenu i kad dođe do potrebe za izborima, a to je trebalo da se dogodi u drugoj polovini godine za koju je KVM imao mandat, namera je bila da se broj vojnika smanji i da se umesto toga dovedu stručnjaci za izbore. Međutim, u svakom slučaju to bi trajalo nekoliko meseci kako bi se oni doveli, a postojala je velika potreba da naša misija počne sa radom što je moguće ranije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako sam vas dobro razumeo, vojnici su poslani zbog toga što je veći problem za civile da napuste svoje poslove, a za vojnike, vi jednostavno možete izdati naređenja. Da li je to suština ovoga što ste upravo rekli?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da. Da, jeste.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U tom slučaju moje pitanje je: zar to nije isto kao sa vojnicima koji se raspoređuju naredbom, zar se isto tako ne može postupiti sa diplomatskim službenicima adekvatnog ranga, sa kojima takođe raspolažu sve zemlje članice

OEBS-a u priličnom broju? U čemu je razlika između mogućnosti da se rasporede vojnici ili diplomatski službenici?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Po mom mišljenju, razlika je u tome što vojnika ima daleko više i oni žive u okruženju, oni su deo kulture koja je pripremljena da se brzo kreće i da živi u teškim nekomfortnim uslovima, a mi smo znali da uslovi našeg rada neće biti komforni, pogotovo ne na početku naše misije. Jer na samom početku trebalo je ustanoviti naše lokacije, trebalo je otići na teren, ustanoviti kakva je situacija. I zato je zauzet stav da, iako vojnici ne moraju da poseduju sve neophodne diplomatske veštine, činjenica da su oni odmah bili na raspolaganju, kombinovano sa činjenicom da oni mogu delovati u teškim situacijama je dovela do toga da su oni bili bolji izbor nego alternativa, što je značilo da nekoliko ljudi polako pristize.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je možda na odabir, odnosno na odluku da se pošalju predominantno vojnici, bio je jedan od razloga prirode zadatka koje su oni imali u misiji, nezavisno od toga kako je ona bila definisana u sporazumu između SRJ i OEBS-a?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Odluka da se pošalju vojnici bila je odluka koju je donela svaka pojedina zemlja članica OEBS-a i to je variralo. Neke zemlje su odlučile da će poslati samo civile. Neke su odlučile da neće da pošalju nikoga. Dakle, nije postojala centralna odluka stalnog saveta OEBS-a. Njihova odluka je bila to da su oni želeli da misiju započnu što je moguće ranije i da su želeli da je popune sa kompletnim ljudstvom od 2.000 ljudi. I kao što možete da vidite, za to je bilo potrebno prilično dugo vremena. Moram da dodam da je jedna od stvari koje sam mogao da učinim negde krajem decembra, početkom januara, to da pogledam i da pregledam situaciju da vidim gde se nalaze svi naši ljudi. Izvestan broj ljudi koje smo iz Beča pozvali da dođu u našu misiju, nisu to učinili na vreme. I kada smo proverili imena ljudi koji su bili pozvani sa onima koji su došli, otkrili smo da u tom trenutku imamo u misiji samo otprilike 500 ljudi, a mislili smo da ćemo da imamo 800. Znači, njih 300 odlučilo je da ne žele da rade u misiji

i to je bio još jedan od problema kada imate ljude koji nisu deo vojnog komandnog lanca. Oni jednostavno mogu da odluče, nakon što su gledali televiziju, da to nije posao za njih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da napravimo jednu paralelu u vezi sa ovim odgovorom koji ste dali. Vama je poznato da pre nego što je napravljen sporazum o Kosovskoj verifikacionoj misiji između Jugoslavije i OEBS-a, da je bila uspostavljena diplomatska posmatračka misija sastavljena od diplomata, diplomatskog personala ambasada koje su razne zemlje imale akreditovane u Beogradu. Ja pretpostavljam da ste vi svesni toga da je to bila diplomatska posmatračka misija?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da. I prema mom iskustvu, diplomatska posmatračka misija sastoji se od jednog ili dva diplomata kojima su bili dodeljeni vojnici ili bivši vojnici pod ugovorom kako bi se povećao njihov personal. Formalni broj diplomata u diplomatskim posmatračkim misijama bio je, po mom iskustvu, sasvim malog obima. U svakom slučaju, ne više od 25 posto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala vam lepo. Upravo je to bila poenta mog pitanja. Dakle diplomatska misija nije bila diplomatska nego vojna, prema ovome što ste vi upravo rekli, zbog toga što je predominantno bila sastavljena od vojnog personala. To je tačno, zar ne?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da, ali njihov zadatak je bio diplomatski. Njihov zadatak nije bio vojni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nominalno da, svakako. A da li se vi slažete sa ovom ocenom koja, takođe, potiče od vašeg kolege ambasadora Kelera: "Iznenadne odluke su bile preduzimane kako bi se sklonili ljudi sa njihovih pozicija bez prosuđivanja izvan navodne nekompetentnosti. Specijalna pozicija", ovo je poenta: "Specijalna pozicija operacija davala je ovom odseku značajnu ulogu sa odgovornostima na svim poljima, čak i izvan njihove teoretske kompetencije". Moje pitanje je, u pogledu činjenice da ste vi bili na čelu operativnog odseka i kao što Keler kaže, sa odgovornosti-

ma u svim područjima čak izvan teoretske kompetentnosti, može li se iz ovoga zaključiti da ste vi, u stvari, bili izvršni šef misije?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja svakako mogu da potvrdim da sam ja radio one poslove koje drugi nisu obavili, iako to formalno nije bio deo mog radnog mesta, zbog toga što je bilo važno da se stvari obave. I sve je to napravljeno uz odobrenje šefa misije u to vreme. Ja sam ranije konkretno spomenuo problem sa kojim smo se suočili, a koji se ticao policijskih akcija. To nije formalno bio deo mojih zaduženja u misiji, ali taj posao jednostavno nije bio obavljen na samom početku i onda sam ja preuzeo na sebe taj zadatak da to obavim, da moje aktivnosti proširim i u to područje i to zato jer je meni i svima drugima postojalo sve jasnije i jasnije da su policijske i vojne akcije sve više i više povezane. Mislim da sam postao izvršni šef misije zato jer je misija promenila svoj karakter, od dugoročne misije u misiju u kojoj su kratkoročni događaji postali glavna pokretačka sila. Zbog toga je moj odsek bio u najboljoj situaciji da preduzme one akcije koje je trebalo preduzeti. Moj odsek je svake noći primao izveštaje iz drugih regionalnih centara, od vođa regionalnih centara i mi smo to zajedno sakupljali za šefa misije. Prema tome, događaji su me, meni se čini, doveli u taj položaj u kojem sam se našao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To sam ja i pretpostavio. I zato sam to želeo da proverim. Dakle, vi ste bili neka vrsta izvršnog šefa misije. Dakle vi ste imali celokupnu misiju i njene aktivnosti u okviru vaših sopstvenih odgovornosti. Mada ja moram sada da vas pitam, jer ste vi upravo pomenuli da ste vi bili uključeni u aktivnosti povezane sa policijom, zašto je kasnilo imenovanje asistenta za policijske poslove? Šta ga je odložilo?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Koliko sam ja shvatio, osoba koja je na početku bila imenovana za taj položaj, nije dobila potpuno odobrenje OEBS-a u Beču. Onda je to ime zamenjeno jednim drugim imenom i taj je čovek došao. On je bio imenovan negde krajem decembra ili početkom januara i stigao je negde krajem januara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ta osoba je bila italijanski pravnik, je li tako?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je čovek koji je na kraju došao na to mesto bio italijanski sudija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pre toga?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Nikada nisam sreo čoveka koji je bio imenovan pre toga. Ja nisam bio u Beču kada je on bio u Beču.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno ono šta se čulo i šta se može negde i pročitati, da je taj prvi kandidat bio odbačen zato što je zastupao stav da sa policijom u Srbiji je potrebno saradivati na ljubazan način. Da li znate nešto o tome?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam za to čuo iz druge ruke, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I do koje mere vi smatrate da je to istina?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da biste to pitanje trebali da postavite ljudima koji su zapravo bili u Beču u to vreme. Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vam se čini čudnim da kandidat bude odbačen zbog toga što smatra da treba da ima ljubazne odnose, odnose korektno saradnje sa policijom zemlje u kojoj misija boravi?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je svako od nas imao nameru da ostvarimo ljubaznu saradnju sa policijom zemlje u kojoj smo se nalazili. Zbog toga ne verujem, da ovako kako ste vi to izjavili, da to nije mogao biti razlog da taj čovek bude odbijen. Svi smo se mi trudili da budemo ljubazni i to pogotovo na početku i tada smo se svi držali diplomatskih formalnosti. Prema tome, način na koji ste vi to postavili, to nije mogao biti razlog da bilo ko bude odbijen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ovde je jedno objašnjenje koje ponovo pozajmljujem od vašeg kolege gospodina Kelera, pa vas molim da mi kažete da li se vi slažete sa njim. On je rekao i ja citiram: "Odgovorni organ za donošenje važnih odluka u misiji bio je izvršni komitet, drugim rečima šef misije i njegovih šest zamenika. U svakodnevnom životu misije, sastanci izvršnog komiteta koji su trajali po jedan sat tri puta nedeljno, bavili su se zajedničkim poslom, a ne donošenjem važnih odluka nakon odgovarajućeg razgovora". Da li je to procena sa kojom bi ste se vi složili ili se vaše mišljenje razlikuje?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Sadržaj sastanaka, za koji se ja ne sećam da su bili tri puta nedeljno, koliko se ja sećam oni su se održavali gotovo svakodnevno, da bi se na sastancima bavili sa najvažnijim događajima sa kojima smo se bavili u to vreme. Na početku, bavili smo se problemima brže izgradnje naše misije i nakon toga, kako se situacija pogoršavala, ti su sastanci sve više bili posvećeni operativnim pitanjima. Isto tako, održavani su sastanci koji su bili priprema i to o stvarima kao što su pitanje na koji način da organizujemo izbore, na koji način da započnemo proces registracije birača i slične stvari, ali oni su postali zasenjeni događajima situacije na terenu koja se pogoršavala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali ovo je u dobroj meri u suprotnosti sa daljnim objašnjenjem: "Glavna posledica gore rečenog bilo je potpuno odsustvo diplomatskog jedinstva. Neki pripadnici misije od samog početka odlučili su da usvoje veoma agresivno ponašanje sa zvaničnim vlastima". Da li je to istina ili ne?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da to zavisi o tome na koji način definišete reč "agresivno". Mi smo bili odlučni u tome da nam sloboda kretanja ne sme biti ograničena, jer ako bi nam sloboda kretanja bila ograničena, onda ne bismo bili u mogućnosti da obavimo svoj posao. Prema tome, ako smo na početku bili agresivni, to je bilo zato jer smo želeli da budemo što je moguće efikasniji i to što je moguće brži. Mi nismo uvek bili onoliko raspoloženi na diplomatski način na koji bi ambasador Keler voleo ili želeo, ali mi nismo ni bili produkti diplomatskog sistema

u potpunosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne mislim da je to bilo više ili manje diplomatski, prema ovome što on ovde kaže. On je rekao "namerno žrtvovani", da li se vi slažete sa ovim?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne slažem se. Bili smo ljubazni u onoj meri u kojoj smo to mogli biti, imajući u vidu da nam je bio poveren posao kojeg je trebalo obaviti. Bilo je važno da se taj posao obavi. Bilo je trenutaka kada su neke od diplomatskih ljubaznosti trebale da pređu na drugo mesto pod zahtevima hitnosti situacije. Nismo bili tamo kako bi isposlovali da se ti izbori održe u bilo kom periodu u narednih 10 godina. Tamo smo bili poslani sa jednogodišnjim mandatom sa misijom koja se isuviše sporo izgrađivala, gde se bezbednosna situacija pogoršavala na dnevnoj bazi. Zbog toga smo bili stalno izloženi pritisku, svakako sa strane vaših zvaničnika, kako bismo više proširili naše aktivnosti i radeći to, možda nismo bili u potpunosti diplomatski nastrojani koliko smo možda trebali da budemo. Mi smo zato možda bili efikasniji, nego što bismo to bili da nismo vršili pritisak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja u svom pitanju nisam postovetio diplomatiju sa kurtoaznim ponašanjem, ali da li vi pretpostavljate da korišćenje diplomatskih sredstava znači postizanje mirnog međusobnog razumevanja i postizanje osnovnog cilja i da to znači prokrčivanje puta za mirno rešenje? Da li vi smatrate da je to osnovni cilj diplomatskih napora?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da. I to se dešavalo paralelno, u svakom slučaju, tokom novembra i decembra, kada je ambasador Hil (Christopher Hill) činio sve što je bilo u njegovoj moći kako bi osigurao da se obezbedi separatan sporazum sa zajednicom kosovskih Albanaca.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada, kako bi ste procenili dalje objašnjenje vašeg kolege ambasadora Kelera koji je radio zajedno sa vama, koji dalje objašnjava: "Umesto razgovora o konstruktivnoj atmosferi, o našim stvarnim problemima, kao što su

standardi rada, tumačenje sporazuma, brojke o trupama, različite situacije na terenu, mi smo gubili cele nedelje na neproduktivne razgovore oko evakuacije bolničkog helikoptera, o oružju telohranitelja ili ostalim drugorazrednim pitanjima. Mi nikada na najvišem nivou misije nismo pokušavali da povežemo Jugoslovene sa našim radom". Da li je to tačno?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je to jedno mišljenje. Mislim da su neka od tih pitanja, iako su sama po sebi izgledala sitna, da su neka od njih smatrana za presedane i da smo na njih gledali kao indikaciju dobre volje ili loše volje vlasti. Kada se učinilo da je nemoguće postići sporazum o tim malim pitanjima, mislim da je to onda poprimilo daleko veće i važnije značenje zbog njihovog simboličnog značaja. Mi smo smatrali, ukoliko nam ne dozvole čak ni to da možemo okolo da letimo u našem medicinskom helikopteru, pa kako će onda, zaista, da sarađuju sa nama?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo ste pomenuli taj medicinski helikopter. Slučajno je to pitanje svojevremeno bilo i lično meni upućeno od strane Vokera, pa moje pitanje sada glasi: da li ste vi svesni činjenice da sam odmah, u trenutku kada sam dobio to pitanje, odgovorio rečima: "Odmah ćemo vam dati naš helikopter koji će biti vama na usluzi da možete da ga koristite za iste potrebe zbog kojih ste planirali da upotrebite jedan švajcarski." Da li ste upoznati sa tim?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da, bio sam upoznat sa time, ali to nije bilo ono šta smo mi tražili. Morate da se setite da su se države članice OEBS-a u velikoj meri brinule za bezbednost muškaraca i žena koji su učestvovali u toj misiji. Jedna od prvih stvari koje smo uradili je bila da procenimo medicinske objekte na Kosovu i oni su nam prouzrokovali veliku zabrinutost. Zbog toga smo hteli da imamo pravi, potpuno opremljen medicinski helikopter sa svom opremom i sa lekarom i medicinskim osobljem koji bi nam bio na raspolaganju i to je bilo odobreno od strane stalnog saveta OEBS-a. Takođe je postignuta saglasnost da se velika količina novca potroši za unajmljivanje jednog takvog helikoptera. Takav helikopter je unajmljen i bio je stacioniran u Skoplju. Koliko

ja znam, vi ste nam ponudili jedan vaš helikopter sa vašim oznakama. Po našem mišljenju, takav helikopter bi onda bio podložan napadima, ako bi leteo nad područjima gde su se nalazile snage OVK. Svakako, bilo je slučajeva kada su vaši helikopteri bili gađani iz pešadijskog naoružanja i mi nismo hteli da neko ko je, recimo ranjen, da bude evakuisan u vašem helikopteru i da on na kraju pogine, zato što je leteo u jednom od vaših helikoptera. Mi smo, takođe, imali određenih sumnji u tehničke performanse vaših medicinskih helikoptera za evakuaciju. Nama su oni pre izgledali kao helikopteri sa nosiljkom unutra, umesto onoga koji smo mi imali, što je bio potpuno opremljeni helikopter sa kompletnim sistemom za reanimaciju, doktorom i drugim medicinskih osobljem. Tako da mi nismo mislili da se ove dve stvari mogu porediti jedna sa drugom.

SUDIJA MEJ: Mislim da je ovo odgovarajući moment. Sada ćemo da napravimo pauzu od 15 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Nastavićemo sa zasedanjem još jedan sat, do 13.10. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S obzirom da ste objasnili sve one stvari potrebne za sistem održavanja života, da su vam bila potrebna sredstva za reanimaciju, medicinska ekipa i sve ostalo što prati vaše potrebe, sve te stvari bile su vam ponuđene sa naše strane, bez ikakvog ograničenja. Da li možete da mi odgovorite na ovo pitanje: da li je možda taj helikopter trebalo da posluži i za neke druge svrhe, osim za medicinske svrhe, tako reći?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: U helikopteru je bilo mesta za doktora za medicinsku sestru, za pilota i za pacijenta. Dakle, ideja za njegovo korišćenje zbog vazdušnog osmatranja ili posmatranja jednostavno nije dolazila u obzir.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznata, na primer, izjava jednog vašeg verifikatora, Švajcarca Paskala Nuvera (Pascal Neuver), koji je rekao: "Shvatili smo od početka da su informacije koje su bile prikupljene od KVM bile upotrebljene da se kompletiraju informacije koje NATO je prikupio preko satelita. Imali smo utisak da sakupljamo informacije za NATO". Pre nego što mi odgovorite na ovo pitanje, imam još jedno pitanje, povezana su pa ćemo uštedeti vreme. Da li vam je takođe poznato da je nakon te izjave, taj čovek bio upozoren od švajcarskog ministarstva da o tome više ne govori, a da je on izjavio da je dobijao pretnje?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Postojale su dve Kosovske verifikacione misije. Postojala je KVM koja je bila na terenu i za koju je bio odgovoran OEBS i postojala je KVM koja je radila iz vazduha i ona je bila u nadležnosti NATO-a. Za nas je bilo važno da se dogovaramo sa NATO i razmenjujemo informacije. Mi smo, na primer, od njih mogli da zatražimo fotografije sela iz vazduha gde su se vodile borbe i gde su paljene kuće kako bismo mogli da utvrdimo kojim selima je bilo potrebno da se pruži najveća pomoć u pogledu obnove. Zbog toga što ako se vi prevezete pokraj sela često vidite oštećenja po obodima delova sela, ali ako pogledate fotografije tog sela iz vazduha, ako vidite dakle da je to samo skoncentrisano na ivice sela, onda ćete da uradite nešto drugo. U svakom slučaju, najbrži način da se dobiju takve informacije su fotografije iz vazduha i to je ono šta bismo tražili da NATO uradi za nas. To je bilo sasvim u skladu sa misijom NATO i mi, u svakom slučaju, nismo odgovarali na zahteve upućene od strane NATO za davanje informacija koje bi se koristile u obaveštajne svrhe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nisam dobro razumeo. Vi niste ili vi jeste?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mi nismo odgovarali na zahteve NATO kada su oni od nas tražili da im dajemo informacije u obaveštajne svrhe.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste general NATO, zar ne, ja pretpostavljam?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja sam general iz zemlje koja je članica NATOa, ili sam to bio sve dok nisam otišao u penziju. U to vreme ja sam bio priključen Kosovskoj verifikacionoj misiji i ja sam bio premešten iz Ministarstva odbrane u Ministarstvo spoljnih poslova, a odatle u OEBS, tako da ja više nisam bio na mestu generala NATO, ništa više nego što je ambasador Keler bio tamo kao diplomata NATO.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Niste mi odgovorili na moje prethodno pitanje. Doduše, možda je moja greška jer je bilo malo duže. Ja mislim na pitanje pre helikoptera i odnosi se na Kelerovu izjavu "uključiti Jugoslovene u naš rad".

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Oprostite ja i dalje ne razumem to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačna ta tvrdnja da nikada niste pokušali na višim nivoima misije da povežete jugoslovensku stranu sa svojim radom?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je to potpuno neistinito. Mislim da smo mi ogromnu energiju uložili u napore da ostvarimo bolju saradnju sa jugoslovenskim zvaničnicima sa kojima smo kontaktirali. Konkretan primer bio je ceo niz zahteva upućen vlastima krajem novembra i početkom decembra, kada je nama kategorično rečeno da će se sa svime ovime baviti zamenik premijera Šainović, što je dovelo do sastanka između Šainovića i Vokera na kojem je Šainović glatko odbio sve zahteve za pomoć. To je snizilo nivo saradnje pre sa jugoslovenske strane nego sa naše strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ja razumem to vaše tumačenje, ali ova izjava Kelera sa kojom se vi kao što kažete apsolutno ne slažete i vi kažete da je ona potpuno neistinita, odnosila se na više nivo misije. A on isto tako kaže: "Takav rad je bio učinjen, ponekad veoma uspešno, što je dokazivalo da to nije bio nikakav nemogući izazov". Interesuje me vaša procena u pogledu

ove saradnje na nivou regionalnih centara i napora koji su tamo ulagani kao i odnosi sa lokalnim vlastima.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja bih rekao da su se u regionalnim centrima, svakako, na samom početku glavni odnosi stvarali između lokalnih vojnih komandanata i lokalnih policijskih komandanata. Odnosi sa civilnim vlastima razvijali su se sporije, ali ne zbog toga što je to trebalo da se razvija pošto smo mi bili uključeni u proces registracije biračkih spiskova koji nije započeo tokom zime zbog toga što u to vreme nismo imali potrebne stručnjake.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, pre nego što optuženi postavi svoje sledeće pitanje u kome on unakrsno ispituje na osnovu izjava, uvek će biti od pomoći ako mi znamo kakva je ta izjava, zbog toga što je neko kao što je ambasador Keler verovatno dao mnogo izjava. U suprotnom, ako će on unakrsno da ispituje isključivo na osnovu izjava ovog određenog svedoka, bilo bi dobro ako bi on mogao da ih dostavi Pretresnom veću, nama, a posebno svedoku kako bi mogao da ih pregleda.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, odakle citirate reči ambasadora Kelera?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gabrijel Keler, "Gabrijel Keler, glavni zamenik šefa misije za Posmatračku grupu 25. maja 1999. godine". A naslov je "KVM i OEBS-ova autopsija misije" (The OSCE\KVM: Autopsy of a Mission).

SUDIJA MEJ: Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U ovom prilogu koji ste obezbedili nalazi se sporazum, ovo je broj 2 na vašoj tabli, aneks pod brojem 2. "Generalne odgovornosti i uloge misije. Ovi izveštaji će takođe biti obezbeđeni i za zvaničnike SRJ". U tački 3 pod II, rimsko II: "... SRJ, srpske i odgovarajućim drugim kosovskim vlastima, političkim partijama i drugim organizacijama na Kosovu i akreditovanim međunarodnim i nevladinim organizacijama u ispunjavanju

njihove odgovornosti". A onda pred kraj na poslednjoj strani piše: "Svaki koordinacioni centar će održavati vezu sa opštinskim vlastima i lokalnim rukovodstvom". I tako dalje. Znači prema pravilima misije, bili ste odgovorni za blisku saradnju od vrha do dna, od Savezne vlade i Vlade Srbije, Privremene vlade Kosova do opštinskih vlasti. Da li smatrate da ste vi sa svoje strane preduzimali sve što ste mogli da tu saradnju uspostavite?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da, jesam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako onda objašnjavate, kako vi razumete ovo objašnjenje iz ove zvanične Kelerove izjave koju je dao posmatračkoj grupi? "Nacije zemalja članica OEBS-a koje nisu zemlje članice NATO-a i koje nisu odobravale takvo ponašanje, sve su se nelagodnije osećale u ovoj misiji koja nije odražavala osećaje i stavove njihovih zemalja".

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je prva stvar koju mogu reći to da svedočenje gospodina Kelera ispred posmatračke grupe nije dato pod zakletvom i da je to bilo njegovo mišljenje u tom trenutku, što je bilo u maju 1999. godine, a mi smo svi imali različite emocije u tom trenutku. Govoreći o ovome, OEBS je organizacija zasnovana na konsenzusu. Kako bi se došlo do odluke u Beču, sve nacije treba da se slože sa njom i stoga, ako neko od ljudi u misiji oseća da je nešto bilo pogaženo po pitanju njihove osećajnosti, oni imaju mogućnost da o tome govore svojoj stalnoj delegaciji u Beču i mnogi od njih su to veoma često činili. Svakako, telefonske linije su bile pretrpane telefonskim pozivima upućenim ka Beču, a nisu dolazile preko Sekretarijata već su išle preko nacionalnih linija i prilično mnogo od našeg posla je bilo posvećeno bavljenju pitanjima pojedinih delegacija. I tako to je postao mehanizam za bilo koji vid zabrinutosti sa kojim se trebalo pozabaviti i to je bilo prilično redovno činjeno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Ali malopre smo komentarisali razloge zbog kojih je italijanski sudija, koji je trebao da vodi policijske poslove i koji je smatrao da treba da bude blag u nastupu između misije i policije Srbije, bio odbačen kao nepodo-

ban za taj posao.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mislim da je zadatak Kosovske verifikacione misije bio lagodan za bilo koga. Naš zadatak je bio da izvestimo o onome što smo videli i da se bez ostrašćenosti pozabavimo i rešimo one stvari koje smo zatekli na terenu, i to je ono smo mi radili. Ja mislim da postoji razlika između toga da se na Kosovo dođe sa odlučnošću da se misija učini funkcionalnom i dolaženja sa odlučnošću da se bude blag prema bilo kojoj strani u sporu. Mi nismo tu bili kako bismo bili blagi, mi smo tu bili da bismo verifikovali.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li vi smatrate da je ova tvrdnja ispravna ili ne? Keler kaže: "Komunikacije nisu bile dovoljne, kako interne tako i spoljne. Interno su bili organizovani samo malobrojni sastanci za sve članove misije kako bi prodiskutovali i razjasnili ciljeve i namere naše misije. Izvan misije, stvar je bila još gora. Čak je rukovođenje misijom bilo dovedeno u pitanje od samog početka. Nikad nismo uspeli da se oslobodimo tog utiska. A uzgred budi rečeno, da li smo stvarno pokušali"? I ja vas to isto pitam. Da li ste pokušali da budete nepristrasni?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da je kratki odgovor, da. Mislim da smo zaista dali sve od sebe. Mislim da sam ja sastavio dokumente koji to zapravo pokazuju, najkasnije u martu 1999. godine i mi smo i dalje pokušavali da damo nepristrasne ocene onoga što su radile različite strane uključene u taj sukob. Svakako u početku, u prvim danima održavani su brifinzi. Čim bi neki novi član pristigao u misiju, prošao bi kroz centar za uvođenje u misiju za dva dana. Oni su ukratko dobijali obaveštenja o misiji. Ja sam lično bio prisutan na svakom od tih kurseva za uvođenje u misiju osim na jednom, na kojima smo objašnjavali šta je misija bila, šta pokušava da učini, kako bi trebala da deluje, kakav je bio njen mandat. Takođe su različiti šefovi, šef misije, zamenik šefa misije dolazili na te uvodne sastanke i obraćali se novim članovima. A onda, kada bi ti ljudi bili razmešteni po regionalnim centrima, naravno mi nismo mogli sve njih da okupimo na jednom mestu da bismo ih obaveštavali. Svakako, s vremena na vreme okupljali smo

ljude u Prištini da bismo ih informisali, a šefovi regionalnih centara su bili odgovorni da to isto urade za svoje ljude i znam da su se oni zaista trudili radeći na tome. Što se tiče informacija koje su išle prema gore, postojala je stalna promena oko ideje kako treba da izgleda izveštaj koji se šalje u Beč i mi smo sa uvažavanjem učinili ono što se iz Beča od nas tražilo. Što se tiče stavljanja na raspolaganje izveštaja drugim organizacijama, to je takođe bilo učinjeno i mi smo rado primali članove drugih nevladinih organizacija na našim jutarnjim sastancima u 9.00 i obezbeđivali smo im kopiju naših jutarnjih informacija. Mislim da smo zaista od početka uradili sve šta smo mogli da te informacije podelimo i to smo radili do onih zadnjih dana kada su stvari dobile poprilično ubrzanje, pa zato tih zadnjih nekoliko dana to nismo bili u mogućnosti da uradimo. Kada smo se premestili u Makedoniju, ja sam ponovo obišao sva mesta gde su bili verifikatori i obraćao sam se tim grupama ljudi, tako da smo sa njima razgovarali o tome šta mislimo da je mislija bila, kakva je bila situacija, šta će sledeće da se dogodi. U svakom slučaju, mi smo ulagali velike napore kako bismo informisali ljude.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi tvrdite da ste ulagali napore. Ulaganje napora i postizanje rezultata nisu jedna te ista stvar sa tim se, nadam se, slažete. Da li je ova konstatacija tačna: "Nakon nekoliko nedelja naše prisutnosti, globalno javna slika OEBS-a\KVM bila je anti-srpska, pro-albanska i pro NATO". Da li je ta konstatacija tačna u pogledu vašeg imidža?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da nije bilo tako. Mi smo se zaista se trudili da izveštavamo o događajima kako su se oni odigravali i to što je moguće nepristrasnije. Svakako se dosta raspravljalo o tome kako da opišemo delovanje OVK i svakako tema o kojoj smo diskutovali mnogo je bila da li da pripadnike OVK nazovemo "teroristima" ili "pobunjenicima" ili kako. To je bila jedna debata koja je trajala neko vreme. Setićete se da je na konferenciji za štampu nakon ubistva tri pripadnika MUP-a početkom januara, da je ta akcija jasno opisana kao teroristička akcija, a rasprava vezana za to bila je značajna, ali to je bila odluka koja je bila doneta, da se ta akcija opiše na taj način. Tako da ja ne mislim da

smo mi bili antisrpski orijentisani. Ja mislim da smo se mi zaista trudili da pokušamo da razumemo osetljivost srpskog stanovništva uprkos onome što smo videli na terenu u vidu nekih poteškoća posebno vezanih za to kako su neki policajci postupali sa albanskim civilima. Mi smo verifikovali sličan sporazum sa NATO i morali smo da se sa njima sastajemo i saradujemo, što je važno i za njih. Mi, u svakom slučaju, nismo bili anti-NATO. Stav OEBS-a nije da bude protiv NATO-a. Oni su su bili naši partneri i učestvovali su u tom procesu zajedno sa nama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad ste napuštali Kosovo, postojao je utisak kod jednog broja članova misije o kome govori Keler i on kaže vrlo jasno: "Ja sam bio posebno impresioniran mnogim verifikatorima koji su iskazali svoju tugu zbog napuštanja posla kome su oni bili totalno posvećeni tokom četiri meseca. Oni su osećali da nešto više treba da bude učinjeno kako bi se poboljšala situacija. Oni su davali primere malih uspešnih priča, posebno u regionalnim centrima. Ja ću posebno pomenuti slučaj Mališeva (Malisheve), gde su dugotrajni razgovori između članova misije, Vojske Jugoslavije, MUP-a i OVK uspešno okončani sa povratkom značajnog dela populacije u njihove gradove. Drugi dugački i problematični razgovori oko vremena i učestalosti bezbednosnih patrola oko grada poboljšali su sigurnost u okruženju. Na drugim mestima, strpljivi naponi od strane visoko posvećenih verifikatora učinili su kontakte između predstavnika srpskih i albanskih zajednica ponovo mogućim. Ovo je pre bio sitni vez nego spektakularna diplomatija ili verifikacija. Mnogo više meseci je bilo potrebno kako bi se transformisale ove male promene u globalni rezultat i kako bi se stvorili neophodni uslovi za uspeh ovih razgovora". Da li se vi slažete sa tim utiscima tih verifikatora o kojima govori vaš kolega?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da, slažem se i ja bih povezao sebe sa svim tim izjavama. Mi se nismo štedeli tokom tih nekoliko meseci, gotovo šest meseci u nekim slučajevima. Mnoge stvari su bile učinjene na nižem nivou koje su omogućile da se stvari odigraju, kao u slučaju Mališeva (Malisheve), gde imamo povrtak stanovnika u Mališevo. Svi smo mi bili deo toga. Međutim, na

visokom nivou stalno smo nailazili na otpor, otpor zvaničnika i oni nam nisu nimalo olakšavali život. Oni nisu radili non-stop da bi se stvari poboljšale i da se posao verifikatora olakša. Upravo obratno. Mi smo zaključili da zvaničnici osujećuju naše napore. Stvari su nam zbog toga bile teže. Prema tome, ono šta je bilo postignuto, u nekim slučajevima je bilo postignuto uprkos opstrukciji zvaničnika.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pošto ja dobro znam da Vlada nije imala nikakve namere da osujeti vaše napore, moje pitanje glasi: koje zahteve, osim onoga za helikopter koje ste pomenuli i za oružje, bio je još jedan zahtev za oružje, nam vi možete dati u slučaju kada se nije izašlo u susret vašim zahtevima?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja tome svakako mogu dodati pitanje viza. Mi smo zatražili da nam se izdaju vize, ne za jednokratni ulazak nego za više. Isto tako, sećam se da su moji verifikatori bili ranjeni i kada je ranjenik transportovan na granicu sa Makedonijom u jednom od naših ambulansnih vozila i imali smo nameru da ga predamo ambulansnom vozilu NATO-a koje je čekalo sa druge strane granice. Bolničari su ga stavili na nosila i trebalo je da ga na nosilima prenesemo preko granice. Međutim, u tom trenutku vaši zvaničnici, vaši zvaničnici na granici su rekli: "Pokažite nam pasoše svih onih kojih su držali nosila". Oni su imali vize za jednokratni ulazak, pa im je bilo rečeno: "Ako vi pređete granicu, nećemo vam dozvoliti da se vratite. Moraćete da ostanete u Skoplju i čekate dok vam ne odobrimo novu vizu". Na kraju to se završilo tako da je ranjenik morao da ustane sa nosila i da jedva nekako pređe preko granične linije, gde su ga čekali bolničari da ga odvezu u dobro opremljenu bolnicu. To nije bio primer saradnje na terenu, to je bilo sramotno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja nemam utisak da su to bili suštinski problemi. Takve stvari su se dešavale. Vize su vam bile izdate, kao što znate, a helikopter vam je bio ponuđen, a što se

oružja tiče, da li znate da u ovom sporazumu eksplicitno piše, onaj koji sam malopre citirao i koji ste vi dali u prilogu dva, da je misija nenaoružana i da vam je zato taj zahtev bio odbijen, jer niko ne bi trebao da bude naoružan. Da li to znate? Da li vam je to poznato?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Da, to mi je poznato. Pitanje posebnog naoružanja za diplomatsku zaštitu ljudi koji su radili u diplomatskoj zaštiti Vokera, to je pitanje postalo životno. To je pitanje pogotovo postalo važno kad je Vokeru na ulici prišao jedan pijani Srbin sa ručnom bombom u ruci i to usred dana, otprilike 50 metara od policijske stanice i policajci koji su trebali da to reše nisu bili sposobni da razreše situaciju i spreče da se ona dogodi. To je bio takav događaj koji je doveo do toga da je Voker počeo da se brine za svoju sigurnost i do toga da je on nastavio da insistira na zahtevu da se njegovom ličnom obezbeđenju dozvoli da nosi pištolje. Ja mislim da je u datim okolnostima to bilo sasvim razumno, pogotovo imajući u vidu propuste policije na terenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tu očigledno imamo različito mišljenje, ali činjenica koja se ne može osporiti i dovodi me do mog pitanja je da li je bilo ko od članova misije bio povređen od srpske strane za sve vreme trajanja misije, i da li su vas odgovarajuće snage Ministarstva unutrašnjih poslova dobro čuvale, uključujući vreme vaše evakuacije i sve ostale obaveze koje smo mi kao država prema vama preuzeli?

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: Mogu konkretno da ukažem na slučaj kad su dva verifikatora izvučena iz svog vozila i napadnuta. To su učinila dvojica vaših policajaca. To u svakom slučaju nije bilo dolično ponašanje policajaca, ali ostavimo čak i to po strani. To je tek jedan izolovan primer. Međutim, taj se incident odigrao i meni nije poznato da je preduzeta bilo kakva disciplinska akcija ili istraga u vezi sa tim incidentom. Prema tome, negde na kraju naše misije mi nismo imali osećaj da smo zaštićeni odgovarajućim snagama. Mi smo imali osećaj da nam je bio odbijen pristup odgovarajućim snagama Ministarstva unutrašnjih poslova i vojske. Ja mogu konkretno da kažem da je evakuacija sprovedena korek-

no i da smo tada dobili na raspolaganju sva sredstva za evakuaciju, uključujući i oficire za vezu sa komunikacijama iz Ministarstva unutrašnjih poslova. Dakle, tu mogu da ih pohvalim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nadam se i za druge stvari, jer niste naveli nijedan primer osim tog grubog ponašanja policajca za koga ne znate da li je disciplinski odgovarao. Dakle, uprkos svesmu da se vratimo na temu. Keler kaže: "Nivo agresije OVK i dalje je ostao visok". Zatim on ide dalje, pred kraj, ne, na početku kaže: "OVK nikada kao celina nije pokušala da učestvuje u poboljšanju situacije na terenu. Svako povlačenje jugoslovenske vojske ili srpske policije imalo je za posledicu napredovanje snaga OVK, što je druga strana, naravno, smatrala kršenjem primirja. Prisustvo OEBS-a prisililo je državne snage na određeno suzdržavanje, pogotovo na početku misije, i OVK je to iskoristila da konsoliduje svoje položaje". Da li se u tom pogled slažete sa autorom?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Da. To je bio slučaj u novembru i decembru, pogotovo u području Podujeva u vreme kada smo mi tek gradili našu misiju i kada nismo mogli da pokrijemo sva područja u isto vreme. Isto tako trebalo nam je dosta vremena da uspostavimo dobru komunikaciju sa OVK, jer je bilo dosta teško uspostaviti radnu komunikaciju sa jednim pobunjeničkim, ilegalnim pokretom. Oni nisu imali svoje kancelarije u centru grada i ne možete da ih nađete u telefonskom imeniku. Treba da odete i da ih pronađete. Treba da prođete pored mladića prilično divljeg izgleda koji drže prste na okidačima i tek onda možete da dođete do njihovih vođa, što zahteva mnogo vremena i napora. I to je mnogo teže nego jednostavno održavati kontakte sa zvaničnim vlastima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je moj utisak tačan ako kažem da ste vi nastojali uglavnom da utvrdite da su jugoslovenske snage kršile sporazum i da su to isto činili albanski teroristi u mnogoj manjoj meri?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da gde god smo uspeli da u potpunosti sagledamo situaciju, kao što je to, na

primer, bila situacija sa zasedom na granici početkom decembra, kada su činjenice bile prilično jasne, mi bismo te činjenice izneli javno. U ovom slučaju, mi smo izjavili da mi smatramo da se radilo o legitimnoj zasedi državnih oružanih snaga i da je taj incident zaista predstavljao ozbiljno kršenje primirja i to od strane OVK. Kad je reč o tome da je OVK zauzimala položaje sa kojih se povukla jugoslovenska vojska, to je nešto šta se sigurno događalo. Mi smo protestovali kod OVK, međutim u to vreme nismo imali efikasnu vezu sa njima, a oni su odlučili da te proteste ignorišu, jer još jedna stvar koja je predstavljala poteškoću, a bila je vezana za njih je ta da oni nisu imali tako dobar kodeks ponašanja i disciplinu i lanac komandovanja kao što je imala redovna vojska, budući da je to bila pobunjenička organizacija. Zbog toga vi ne možete ni da očekujete od neregularnih snaga da učine upravo ono šta im je rečeno, da to učine brzo i na način na koji to redovne snage mogu da urade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Međutim, vaša vlada u Londonu (London) je imala tačne podatke. Ona je, pretpostavljam, mogla da ih dobije samo od vas. Da li znate, na primer, 18. januara 1999. godine, da je vaš ministar, odnosno državni sekretar za spoljne poslove Komonvelta gospodin Robin Kuk (Robin Cook), na zvaničnom sastanku čiju belešku imam, rekao: "OVK je sa svoje strane počinila više kršenja primirja i do ovog vikenda bila je odgovorna za više gubitaka života. OVK ne može poraziti jugoslovensku vojsku i umesto oslobađanja ljudi na Kosovu, može samo da produži njihove patnje. Susedne zemlje, a pogotovu Albanija (Albania), moraju da budu odlučnije u zaustavljanju dotoka oružja koje potpaljuje sukob. OVK je opet prekršila prekid vatre i prošlog meseca uzela izvestan broj Srba za taoce". To što Kuk govori, pretpostavljam da dolazi, između ostalog, iz informacija koje ste vi obezbedili, kako ste malopre sami rekli, kao službenik Ministarstva spoljnih poslova koji je dodeljen misiji, koje je on primao. Dakle, ne sumnjam u to da ste vi istinito informisali svoju Vladu. Ali to što vaš ministar kaže očigledno je na račun terorista, jer je to istina. Prema tome, jasno je da postoji razlika između onoga šta je istinito i onoga što se nastojalo da se dokaže na terenu o srpskom perma-

nentnom kršenju sporazuma. Ili je možda Kuk bio loše informisan u ovom određenom slučaju?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja se ne sećam te izjave, ali siguran sam da je on tu izjavu dao na temelju raspoloživih informacija među kojima su bili i izveštaji koji su stizali od nas u Beč, a zatim dalje zemljama članicama OEBS-a. Ja sam isto, s vremena na vreme, razgovorao sa Minstarstvom spoljnih poslova, jer su me oni ponekad pozivali telefonom i postavljali konkretna pitanja. Pitanje na terenu bilo je to da je kršenje prekida vatre od strane OVK bilo mnogo teže zapaziti, jer se tu vrlo često radilo o vatri iz lakog naoružanja. A kršenja primirja sa jugoslovenske strane su vrlo često bila mnogo veća, drugim rečima, oni su koristili tenkovsko naoružanje i artiljerijsko naoružanje i zbog toga svako kršenje od strane SRJ bilo bi mnogo glasnije i privuklo bi mnogo više pažnje. Stoga, kada su snage SRJ odgovarale, mi smo hteli da taj odgovor bude proporcionalan, a veoma često taj odgovor nije bio proporcionalan. I zato bismo mi izvestili da je odgovor bio neproporcionalan. Ja se sećam da sam napisao neke dokumente u kojima je stajalo da je upotreba reči "proporcionalnost" došla veoma rano u našoj misiji i ona je nastavila da bude jedna od tema tokom diskusija koje sam ja imao sa generalom Lončarom u redovnim intervalima. Nije bilo dovoljno da se granatiranje nekog sela opravda odgovorom da su tamo bili teroristi pre pola sata. Takva vrsta neproporcionalne akcije samo je dovodila vaše snage u nevolju, što je i bio slučaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste vi i Amerikanci bili zajedno, da li ste vi proporcionalno reagovali u Avganistanu (Afganistan)?

SUDIJA MEJ: Ovo je potpuno irelevantno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste proporcionalno reagovali u Iraku (Iraq), gde vas niko nije napadao?

SUDIJA MEJ: Ne, gospodine Miloševiću, idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu. Vratimo se ovome: pre nekoliko trenutaka vi ste rekli da niste upoznati sa ovom izjavom. To je 18. januar 1999. godine, ministar spoljnih poslova, gospodin Robin Kuk je rekao, ali to nije bila samo izjava, to je bio i sastanak gde su bili prisutni i drugi učesnici. Na primer, gospodin Džon Rendolf (John Randolph), Oksbridž (Uxbridge), verovatno član parlamenta sa tog područja, ja pretpostavljam, je rekao: "Nama su svima poznate sankcije i pretnje koje su upućene Beogradu. Kakve se sankcije i pretnje mogu upotrebiti protiv OVK"? I onda on je dobio odgovor da ste najooštrije osudili na svim međunarodnim forumima, i tako dalje, ali, kao što znate, to nije bilo produktivno. I, prema tome, situacija je bila poznata Londonu i u pogledu posledica i u pogledu pozadine. Da li vam je poznato ovo šta gospodin Kuk sada kaže: "Stav koji je zauzela međunarodna zajednica u svim svojim različitim manifestacijama, uključujući Evropsku uniju (European Union), Kontakt grupu (Contact Group) i Savet bezbednosti (UN Security Council), je da mi ne podržavamo nezavisnost Kosova. To je delimično zbog toga što bi se zemlje u okruženju usprotivile svakom pokušaju uspostavljanja nezavisnog Kosova..."

prevodioci: Možete li da zamolite govornika da čita malo sporije, molim vas.

SUDIJA MEJ: Zamoljeni ste da engleske tekstove čitate sporije, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da. Vodiću računa o prevodu. "I zato uvek moramo imati na umu da ciljevi OVK nisu nezavisnost Kosova nego Velika Albanija. To bi takođe imalo učinak i na Bosnu, a to bi trebalo da brine sve časne članove Parlamenta. Bilo bi jako teško odupreti se zahtevima Republike Srpske da joj se da nezavisnost ukoliko bi Kosovo to uspjelo da postigne". A sada mi dolazimo do veoma važne izjave za koju bih ja voleo da vam postavim pitanje. U odgovoru na ono šta je gospodin Kuk rekao,

gospodin Dejv Kembel Dejvis (Dave Campbell Davis) iz Vašingtona (Washington) kaže: "Zar nije istinita činjenica da prilikom težnje da se sprovede u život cilj o Velikoj Albaniji, dovodi NATO u veoma tešku situaciju... " Niste to dobro preveli. Znači, "uvođenje NATO-a unutra postaje teško. Ukoliko na kraju svega toga NATO ne bude mogao da preduzme vojnu akciju na Kosovu..."

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Razumem poentu koju želite da istaknete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "...greška će biti samo na OVK, zato jer je OVK sprečio takvu akciju". Moje pitanje je: da li ovo dovoljno ukazuje, pošto je očigledno govornik svestan planiranih aktivnosti NATO-a, da li ovo dovoljno ukazuje na to da je rat protiv Jugoslavije već bio odlučan? Radi se o sastanku koji je održan 18. januara.

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Koliko je meni poznato, a ja nisam bio u NATO u to vreme, nije postojala nikakva odluka te prirode u tom trenutku. Možda je bilo nekih planova za izuzetne situacije, jer NATO upravo to i radi, NATO ima planove za hitne situacije, rezervne planove za sve moguće vrste situacija, za sva područja NATO, od jednog do drugog kraja. Jer ako ste vi vojna organizacija, onda vam je to profesionalni posao, tako da vi morate da budete u stanju da rešite svaku situaciju kad se ona pojavi. Ne možete da kažete: "Zaboga, upravo smo ovo primetili, a nemamo nikakav plan za to". To je bio problem sa kojim smo se mi suočili u Beču, u oktobru. Mi smo morali da počnemo sa planiranjem nakon što nam je mandat već započeo i nakon što je sat već počeo da otkucava naše vreme. Prema tome, šta god je NATO radio u to vreme u smislu planiranja, ja mislim da se tada radilo o normalnom planiranju, što radi svaka razumna organizacija ukoliko ima kapacitete da to učini.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali ovde ste videli da zbog očiglednih kršenja od strane Albanaca, postojala je opasnost, kao što je to gospodin Dejv Kembl Dejvis rekao, da to može pokvariti i podreti planove za ulazak NATO-a, da NATO izvrši svoj plan. On

ovde veoma lepo kaže: "NATO onda ne može preduzeti nikakve vojne akcije na Kosovu". Ako se oni tako budu ponašali, oni će biti krivi što onda NATO nije mogao da preduzme vojne akcije zbog takvog njihovog ponašanja. Zato sam vas i pitao da li je ovo dovoljan dokaz da je namera o ratu već postojala?

SUDIJA MEJ: Mislim da je svedok već odgovorio najbolje što je mogao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Kuk je na to odgovorio: "Kao što sam već rekao više nego u jednoj prilici tokom ovog popodneva, postoji greška na obema stranama i OVK mora prihvatiti svoju odgovornost za sadašnju situaciju"...

prevodioci: Žao mi je, to je prebrzo.

SUDIJA MEJ: Čitate prebrzo. Molim da ponovo pročitate.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "Kao što sam već rekao, više nego u jednoj prilici tokom ovog popodneva, postoji greška na obema stranama i OVK mora prihvatiti svoju odgovornost za sadašnju situaciju zbog njihovih ponavljanih kršenja obustave vatre". A onda, to je, znači, bio 18. januar, to znači nakon svih ovih dramatičnih događaja koje ste vi opisali, on kaže: "Čestitam Kosovskoj verifikacionoj misiji OEBS-a što je danas uspela da izdejstvuje oslobađanje osam pripadnika jugoslovenske vojske koje je Oslobodilačka vojska Kosova zarobila 8. januara". A onda dodaje: "Mi od OVK očekujemo da ne ponovi jednu takvu neodgovornu akciju. Mi pozdravljamo suzdržanost koju je ovom prilikom pokazala Savezna Republika Jugoslavija i srpske snage bezbednosti koji su dozvolile Verifikacionoj misiji da uspešno dovrši pregovore za oslobađanje tih otetih ljudi. Ovakva suzdržanost mora da se nastavi i to na celom Kosovu". Da li u tom trenutku, ovo pokazuje, a mi govorimo o 18. januaru, da čak ni Kuk nije bio svestan činjenice da će Račak biti upotrebljen kao okidač za rat? Šta vi o tome mislite?

SUDIJA MEJ: Ja ne mislim da svedok može ovim da se bavi. Mora-

ćete da pitate gospodina Kuka.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Ako mogu da prokomentarišem?

SUDIJA MEJ: Izvolite, ali kratko, molim vas, generale.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Ako se govori o suzdržanosti koje su pokazale snage bezbednosti kada smo pokušavali da izbavimo osam vojnika sa onog brda, ja se sećam da sam u jednom momentu morao da povučem svoje ljude koji su stajali između dve strane zato što je upućeno naređenje da treba da bude pokrenut napad od strane bezbednosnih snaga. Tako da je postojala suzdržanost zbog koje smo mi uspeli na kraju da tu celu operaciju uspešno privedemo kraju, ali to je bilo veoma teško. I situacija je još bila otežana zbog ekstremno nezgodnog stava srpskih snaga bezbednosti koje su nas držale pod konstantnim pritiskom u ovom pogledu. Ne samo da sam bio prinuđen da povučem svoje ljude u najmanje jednoj prilici već zbog toga, kao što sam već i napomenuo, već su oni pokrenuli jednu kolonu koja je krenula prema Kosovu i koja je izgledala kao da se radi o specijalnim snagama. Sve te stvari učinile su to vreme poprilično teškim i složenim, tako da bih ja dao jednu kvalifikaciju tom opisu suzdržanosti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Suština pitanja koje sam vam postavio u stvari se odnosi na već donetu odluku da se nađe razlog za rat. A u vezi s tim, juče ste rekli jedan značajan podatak, jedno značajno svedočenje koje se uklapa u ovo što je govorio vaš poslanik u razgovoru sa Kukom, da će UČK onemogućiti NATO da ostvari svoj cilj. Rekli ste da ste ušli u kancelariju kod Vokera kada je telefonirao Holbruku (Richard Holbrooke), posle Račka i citirali njegove reči, vrlo pažljivo sam ih zapisao. "Pozdravi se sa svojom Nobelovom nagradom za mir" (Nobel Peace Prize). Drugim rečima: "Mi smo pronašli pokriće za rat". "Možeš se pozdraviti sa svojom Nobelovom nagradom. Mi smo pronašli pokriće za rat". Da li je jasno da je Vokerov zadatak bio da stvori uslove za rat?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ne. Apsolutno ne i to nije bila moja interpretacija onoga što sam čuo da je on rekao. On je bio pod velikim stresom. On je razgovarao sa osobom koju je očito dobro poznao i osećao se izuzetno frustriranim. Ja mislim da njega treba da pitate što je on hteo time da kaže, ali to svakako nije bilo moje tumačenje da je to bio izgovor da se započne rat. I svakoga koga pitate iz Kosovske verifikacione misije ne bi se složio sa vama po tom pitanju. Mi smo bili odlučni da nastavimo da radimo u ovoj misiji dokle god je to bilo ljudski moguće, i svako od nas je bio lično posvećen tome, i doveli smo sami sebe u neku vrstu veoma teške situacije u nameri da nastavimo da to radimo sve do onog momenta dok nismo otišli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja verujem da je to bilo osećanje većine članova misije, ali ovo je bio razgovor između dva čoveka koji su znali o čemu razgovaraju. Ništa nije bilo od mira i "mi imamo pokriće za rat". Da li to objašnjava i onu Kelerovu ocenu, onu opšte prisutnu ocenu da je UČK-a koristila uzdržanost Jugoslavije i srpskih snaga bezbednosti kako bi se konsolidovala?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Mislim da se OVK konsolidovala tokom zime u određenoj meri, i da se to moglo videti preko one kolone koja je upala u zasedu početkom decembra, u kojoj je bilo, kako smo mi to razumeli, oko 140 ljudi, od kojih je svaki imao paket pun municije sa sobom. Dakle, da, oni su to činili. Ali to nije bilo, po našem mišljenju, razlog za neproporcionalni odgovor od strane bezbednosnih snaga. Dve pogrešne stvari ne čine jednu ispravnu i ono šta pobunjenička organizacija čini ne može da bude izgovor za regularne bezbednosne snage da je oponašaju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li će možda više svetlosti na ovu činjenicu dodati jedan citat iz intervjuja koji je banditski šef Ramuš Haradinaj (Ramush Haradinaj), tamo ga zovu komandantom, dao listu "Zeri" (Zeri) 1999. godine. I on kaže: "Sporazum koji je potpisao Holbruk spasio je UČK-a. Dolazak verifikatora OEBS-a na Kosovo omogućio je oživljavanje UČK-a. Treba imati u vidu da smo zbog teške situacije u kojoj smo se nalazili bili zainteresovani

za predah, konkretno, ovaj sporazum je bio spas za OVK, pogotovo za Dukadžini zonu" (Zona e Dukagjinit), tako oni zovu Metohiju. "Sporazum je bio od presudne važnosti i mnogo nam je pomogao da oživimo vojsku". Šta je vaš utisak? Koliko ste im stvarno pomogli da ožive svoju vojsku?

SVEDOK DREVENKIJEVIĆ – ODGOVOR: Ja ne mislim da je to bio naš pogled na ono šta je bio naš posao. Ja svakako znam, kada gledam unatrag, da se radilo na tome da se u to vreme ojačaju njihove snage u tom periodu, ali svrha cele misije bila je da se kupi vreme za iznalaženje diplomatskog rešenja, za rešenje koje će uključivati izbore i mi smo mislili da smo zbog toga bili tu, a ne zato da bismo delovali kao strana koja na bilo koji način pomaže Oslobođilačku vojsku Kosova. To, u svakom slučaju, nije bio način kako smo mi videli svoju ulogu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vidite šta on dalje kaže. On pominje vas, ne mislim vas lično. On govori o posebnim susretima sa verifikatorima i u vezi sa tim susretima on kaže: "Išli smo i dalje od razgovora u vezi aktuelnih tema i događaja. Naši razgovori su pokrivali naše ideje, načine na koje smo mi mislili da realizujemo naš cilj, do potrebe za saradnjom između OVK i drugih faktora. Obično najduži razgovori vođeni su sa vojnim posmatračima, pogotovo sa engleskim, američkim, francuskim, kanadskim i drugim posmatračima. Oni su studirali ciljeve, mišljenja i ideje, a bila je odvojena predpriprema NATOa za vazdušne udare koji će uslediti".

SUDIJA MEJ: Koje je pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam upravo postavio pitanje malopre, pa ovim ga samo dopunjujem. Koliko je KVM pomogla jačanju, odnosno kako je on rekao, "mnogo nam je pomogla da oživimo vojsku"? I mi vidimo kontekst i svrhu ovoga. Malopre ste odgovorili da vi niste u tom pravcu imali aktivnosti, a on vas demantuje objašnjenjima i razgovorima sa posmatračima, posebno vojnim posmatračima različitih armija, engleske, američke, i tako

dalje. Da ne čitam sve ovo ponovo. Dakle, da li je tako bilo ili nije? To je moje pitanje.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ – ODGOVOR: To je bio zadatak ljudi koje sam ja imenovao da budu oficiri za vezu sa Oslobodilačkom vojskom Kosova, da se s njima upoznaju i da procene kakvi su ciljevi i kakve su bile mogućnosti i moguće namere OVK. I stoga, oni su trebali da razgovaraju sa njima, da. Oni su trebali da zadobiju poverenje Oslobodilačke vojske Kosova, na isti onaj način na koji su ljudi koje sam uputio da budu u kontaktu sa Vojskom Jugoslavije i sa MUP-om trebali da zadobiju poverenje Vojske Jugoslavije i MUP-a. To je značilo, na primer, da mi nismo otkrivali mesta na koja bi oni bili upućivani. To nismo radili niti za MUP ni za Vojsku Jugoslavije, a to nismo radili ni za Oslobodilačku vojsku Kosova. Tako da su se ti oficiri za vezu družili samo sa jednom grupom ljudi i tu je izgrađivano poverenje, kako bi se mogla učiniti odgovarajuća procena mogućih namera tih ljudi. A to kako su oni koristili period dok su bili tamo je, naravno, zavisilo od njih. Period koji smo mi proveli tamo bio je takođe mogućnost za Jugoslaviju da uspostavi preduslove o kojima su oni govorili u jednom od svojih ranijih dokumenata za osnivanje multietničke policijske snage sa predstavnicima svih etničkih grupa. Vi ste mogli da učinite to dok je OVK radila njihov posao i to bi verovatno okrnjilo podršku OVK, ali vi ste izabrali da to ne učinite.

SUDIJA MEJ: Da. Moraćemo sada ovde da prekinemo. Mi ćemo sada da se povučemo do 9.00 h u ponedeljak. Gospodine generale, molimo vas da nastavite sa svojim svedočenjem u to vreme.

SVEDOK DREVENKIJEVIČ: Da, gospodine.

TUŽILAC NAJS: Dodatni izveštaj poslednjeg svedoka, Ridlmajera (Andras Janos Riedlmayer), 88A, je sada spreman za distribuciju.

SUDIJA MEJ: Da. Možda sada možete da ga predate.